

N:o 128.

Af herr **A. Hedin**, om arméförvaltningens ombildning.

I det anförande, hvarmed, den 16 mars 1898 inom Första Kammaren, dess vice talman egnade en för herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet allt utom smickrande granskning åt det då föreliggande kongl. förslaget till ombildning af arméns centrala styrelse, förekommo dessa punkter såsom kläm:

»Jag slutar med den förklaringen, att jag under min trettiofå-åriga riksdagsmannaverksamhet icke kan erinra mig någon regeringshandling, der den subjektiva uppfattningen hos föredraganden så fått göra sig gällande som i den föreliggande, och der embetsverkens bindande bevisföring och delvis söndermulande kritik så skjutits åt sidan som i detta fall. Ett fortgående på den vägen skall ovilkorligen förr eller senare föra till en, för så väl våra grundlagar som vårt folks hela åskådningssätt främmande, ministerstyrelse, och på den grunden och på i öfrigt anförda skäl yrkar jag afslag på utskottets betänkande i den föreslagna punkten.»

Så herr vice talmannen. Ack, dessa varningens ord och för öfrigt all den goda säd, som det kongl. förslagets motståndare samma dag sådde i medkammaren eller här, synas ty värr hafva fallit på hälleberget! Ty om jag och andra äldre medlemmar af Riksdagen då hade allt skäl att göra herr vice talmannens nyss åberopade ord till våra egna — utan annan ändring än eventuellt af årssiffran — så kunna vi om det nu föreliggande kongl. förslaget tänka på samma sätt, och det med ännu starkare skäl och med ett års ökad politisk erfarenhet.

Den nu af Kongl. Maj:t framlagda propositionen om en ombild-
Bih. till Riksd. Prot. 1899. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 30 Häft. (N:is 128—131.) 1

ning af arméns centrala styrelse är till sin idé och sitt syfte alldeles det samma som 1898 års förslag — och dock i yttre måtto icke det samma, utan en i flere afseenden försämrad upplaga. Ty fjorårets omorganisationsplan var åtminstone helgjuten i sitt slag; den röjde »metod i galenskapen», hvaremot den nu föreliggande planen bekänner sig själf — med en så till vida älskvärd öppenhet — vara en halfmesyr. Och redan häraf måste följa, bland annat, äfven den olägenheten, att om — hvilket Riksdagen förbjude! — detta förslag vunne framgång, så skulle ej ens enligt förslagsställarnes mening omorganisationsfrågan vara löst, och ingen kunde säga, om det komme att för ett antal år stanna vid halfmesyren, nemligen tills den måste kastas öfver ända såsom oduglig och förderflig, eller om Riksdagen och svenska folket måste frukta att redan om ett år undfägnas med den återstående, lika otjenliga och skadliga, halfparten.

Af de till antalet tolf (12) mer eller mindre fullständiga, men i allt fall till utveckling afsedda, embetsverk, i hvilka enligt fjorårets förslag den nuvarande arméförvaltningen skulle hafva upplösts, blefvo de två förvaltningarna för intendenturförråden i Stockholm och på Karlsborg undanskjutna efter det kongl. förslagets fall; vidare äro de sex fördelningsrevisionerna nu tills vidare öfvergifna, ställda på en oviss, men kanske snar framtid, och Riksdagen skulle alltså för närvarande slippa undan med de återstående, till antalet blott fyra, men de största, nemligen artilleri-, fortifikations- och intendenturstyrelserna samt arméns sjukvårdsstyrelse.

Jag tviflar icke, att herr departementschefen själf anser det innebära en hög grad af politisk vishet, då han sålunda söker tillämpa den nyttiga barnaläran: »tag vackert, så får du ta' en gång till!» — men jag tillåter mig sätta i tvifvel, att Riksdagen skall vara nog barnslig att gifva så rundligt på hand, som nu äskats, i så vidtutseende organisations- och anslagsfrågor. Och hvad som icke minst väckt min förvåning, då jag genomläst punkten 1 i detta års kongl. proposition angående utgifterna under fjerde hufvudtiteln, är, att sedan herr departementschefen gjort sig stort besvär att referera embetsverkens och enskilde riksdagstalares kraftiga invändningar mot den första revisionens förflyttande från centralmyndigheten till fördelningsintendenturerna och mot användningen af intendentsaspiranter såsom biträden åt revisorerne — så slutar herr statsrådet med en kortfattad förklaring (sidan 14), att hans uppfattning om fördelningsrevisionernas förträfflighet icke blifvit rubbad, men att han anser sig *för närvarande* böra öfvergifva tanken på dem, för att ej motståndet mot denna del af förslaget skall

omintetgöra dess antagande för öfrigt. I dessa ord framskymtar en mycket stor villomening, som herr departementschefen uttalat tydligare, då han kort förut sagt, att af den diskussion som i fjor uppstod inom Riksdagens kamrar, då det af statsutskottet i hufvudsak tillstyrkta kongl. förslaget förelåg till behandling inom de samma, »kan anses framgå — om man bortser från de anföranden, som framburos af principiella motståndare till hela förslaget och de grunder, hvarpå det hvilade — att det egentligen var den första revisionens förflyttande från centralmyndigheten till fördelningsintendenturerna samt användandet af intendents-aspiranter såsom biträden åt revisorerne, som förorsakade frågans fall vid riksdagen».

Ja, det är just den stora frågan, om man eger att så der utan vidare bortse från de *principiella* uttalandena mot det kongl. förslaget och dess grunder, och em de *enda* hufvudsakliga, väsentliga och mycket tungt vägande anmärkningar, som den 16 mars 1898 inom Riksdagens kamrar framställdes mot samma kongl. förslag, voro de, som gälde de nyss nämnda tvenne delarne af det samma. Jag skall strax visa, att så icke är eller var händelsen.

Bland mångt och mycket, som är af herr departementschefen sorgfälligt gömdt, men icke lär vara af Riksdagen glömdt, böra i främsta rummet framhållas de kraftiga varningar för en öfverhandtagande *militarism*, hvilka uttalades under fjorårets behandling af denna fråga. De framburos inom denna kammare redan vid öfverläggningarnas början — då af en medlem, som eger god erfarenhet på det militära området och således bör anses hafva, med förlof sagdt, rekognoscerat terrängen. Han anmärkte, hurusom vederbörande »funnit lämpligt, hvilket förut icke varit brukligt, att för omorganisation af ett, man skulle kunna säga, hittills nästan som civilt betraktadt embetsverk använda uteslutande militära krafter». Han framhöll vidare, att man vill i spetsen för tre af dessa styrelser sätta en general med i två af dessa styrelser fullt sjelfständig och i den tredje i vissa mål sjelfständig och helt och hållet *personlig* afgöranderätt. »Man har», sade talaren, »vidare vid denna organisation undanskjutit det civila elementet och framdragit på ett i ögonen fallande sätt det militära.» Han påpekade derjemte såsom något olämpligt och föga välbetänkt, att förslaget ville »i förvaltande verk, der det gäller bokföring, revision och juridiska former, kännedom i författningar, tillämpning af författningar, allt sådant som icke alls tillhör det militära området, undanskjuta de civila embetsmännen, de civila tjenstemännen till endast underordnade platser». Och slutligen sade han rent ut, att vi genom att antaga det nu framlagda förslaget

skulle »helt och hållet gifva oss militarismen i våld; vi skulle således komma ur askan i elden.» — Liknande yttranden fälles af flere andra talare.

I sammanhang med denna militarism, hvilken går som en röd tråd genom förslaget, står en utsträckt *förening af tjänster*, här särskildt civila och militära sådana. Härom yttrades åtskilligt under våra öfverläggningar. Så t. ex. fästes inom medkammaren uppmärksamheten på att generalintendenten skulle enligt förslaget förena icke mindre än fyra olika chefsbefattningar, nemligen fungera såsom på en gång chef för intendenturstyrelsen, chef för intendenturcorpsen, chef för intendenturcorpsens hufvudstation och slutligen öfvertaga den nuvarande chefens för civila departementet åligganden.

Gifvetvis uteblefvo ej anmärkningar mot planen att skapa *nya arbetsverk* och särskildt att af den nuvarande arméförvaltningen göra fyra nya verk; men några talare ansågo sig böra lemna sina stora betänkligheter härvid å sido, emedan arméförvaltningen sjelf in pleno tillstyrkt en sådan sönderdelning. Huru emellertid härmed förhöll sig, skall jag nu omtala. Det ifrågavarande beslutet tillkom genom en kompromiss. Det fattades i arméförvaltningens plenum den 27 september 1897 och enhälligt så till vida, att det omfattades äfven af majoriteten, hvilken eljes afstyrkte det kongl. förslaget i väsentliga delar. Denna majoritet bestod af 7 röster mot 2 eller, noga taget, af 8 röster mot 2, ty en militär ledamot, den då varande generalfälttygmästaren, var visserligen ej närvarande vid detta sammanträde, men hade förut stått på majoritetens sida och reserverade sig icke mot beslutet. I nämnda majoritet befunno sig 4 civile ledamöter (generalkrigskommissarien, två krigsråd och en t. f. byråchef) samt 4 militäre ledamöter (då varande generalfälttygmästaren, fortifikationsgeneralen och två öfverstar). För att få de militäre medlemmarnes kraftiga understöd i allt, som rörde medelsförvaltningen och revisionen m. m., funno sig de civile medlemmarne nödsakade att »i princip» biträda förslaget om arméförvaltningens sönderdelning i skilda styrelser. Men generalkrigskommissarien afgaf ett af kompromissen oberoende principuttalande i syfte af arméförvaltningens omorganisation enligt förut af statsmagterna gillade grunder; och de tre öfrige civile medlemmarne jemte öfversten Thimgren eller, med andra ord sagdt, fyra byråchefer enade sig om ett i detaljer utarbetadt förslag till arméförvaltningens omorganisation i väsentligen samma riktning. — Hvad den af två medlemmar bestående minoriteten angår, var den icke så alldeles enig, ty endast generalintendenten — sjelf förslagsställare! — ville antaga Kongl. Maj:ts förslag oförändradt.

Under fjorårets riksdagsförhandlingar ådagalades vidare, att Kongl. Maj:ts förslag var egnadt att, om det antoges, i vissa afseenden motverka, hvad det föregaf sig skola främja, nemligen ett *närmande mellan freds- och krigsförvaltningen*, och att den *tjenstemannacorps*, som komme att handhafva de nya förvaltningsbestyren, komme att i det hela blifva mycket underlägsen den nuvarande både i kvantitativt och kvalitativt afseende.

I sammanhang härmed sattes stora frågetecken vid de *besparingar* på ett eller annat håll, hvilka departementschefen förespeglat; ja, man visade, att i åtskilliga fall icke de utlofvade besparingarna, utan tvärt om ökade utgifter nödvändigtvis måste blifva följderna af förslagens antagande.

Jemte, eller rättare sagdt framför, det genomskinliga syftet att behandla intendenturcorpsen såsom »den mest gynnade nation», detta på bekostnad af den civila tjenstemannacorpsen, syntes förslagens väsentligaste och farligaste innebörd vara — såsom jag och flere med mig betonade — att det komme att omintetgöra hela den garanti, som vi för närvarande hafva för *en sakkunnig och samvetsgrann granskning och revision* af den oerhörda penningförvaltning, som lyder under landtförvarsdepartementet. Det samma hade äfven, mer eller mindre uttryckligen, sagts af de hörda civila embetsverken, som alltså icke inskränkte sig till ett ogillande af blott fördelningsrevisionerna.

Exempel belysa saken. Riksdagens medlemmar böra genom tidningarnas rättegångsafdelningar hafva fått kännedom om utgången af den rättsliga undersökningen angående den af mig för ett år sedan antydda förargelseväckande händelsen med de fingerade jernvägsresorna af krigshögskolans elever. Jag skall således nu ej yttra mig derom. Men deremot anser jag mig böra nämna något mer i det då af mig äfven berörda ämnet om »den tredje tjenstehästen». Hur det sedan gått för bemälda tjenstehästs husbonde, är kanske ej bekant för alla. Han hade, i strid mot 1892 års urtima Riksdags beslut och Kongl. Maj:ts på dem grundade bestämmelser obehörigen uppburit ersättning för en tredje tjenstehäst med sammanlagdt 2,359 kronor 33 öre. Till en början anmärktes i arméförvaltningen en del här af, 636 kronor 33 öre, till återbäring, och anmärkningen gillades af kammarrätten, der besvär anförts, men på för mig ofattliga skäl täcktes Kongl. Maj:t efterskänka beloppet. Vidare ålades samme person, på grund af arméförvaltningens anmärkning och kammarrättens utslag i besvärsmålet, att återbära 381 kronor, och han återbar verkligen dels detta belopp, dels frivilligt ytterligare 958 kronor, men hoppades slutligen slippa undan återbäring.

gen af en återstående post å 384 kronor, hvilken råkat att icke blifva anmärkt af arméförvaltningens revision (detta, enligt hvad som uppgifvits, till följd af god tro hos vederbörande revisor, att medlen ändock skulle återbäras). Det såg också ut, som om denna post skulle hafva lemnats å sido äfven inom kammarrättens revision; men i god tid, nära preskriptionstidens utgång, ingrep kammarrättens advokatfiskalsembete genom ett memorial af den 30 sistlidne juli, och denna mycket ovanliga kraftåtgärd hade till följd, att medlen återburos den 23 sistlidne augusti.

Om händelsevis någon ej vet, hvem denne vederbörande var, skall jag upplysa, att det är samme man, som, *om* Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande förslag ginge igenom, skulle komma att utöfva husbondeväldet öfver fjerde hufvudtitelns talrika millioner i statsanslag samt öfver kontrollen och revisionen med afseende på deras användning.

Den allra yttersta orsaken till det kongl. förslaget påvisade många bristfälligheter lär, när allt kommer omkring, ligga i det stora hufvudfelet: *saknaden af en allsidig och sakkunnig utredning*. Detta kardinalfel beklagades icke blott af förslaget motståndare vid 1898 års riksdag, utan äfven af åtskilliga bland dess anhängare. Sålunda yttrades från skånebanken af en ärad statsutskottsledamot: »Jag måste säga, att det för oss varit mer betryggande, om vid detta förslags uppgörande det varit med några andra än blott militärer. Nog hade vi stått på en säkrare grund, då vi nu skola gå till dessa frågors afgörande, om vi haft framför oss några civila, som satt sig in i dessa ärenden, så mycket görligt var, än nu, då vi hafva att lita på endast militärer. Det är nemligen alldeles gifvet, att militärer se denna sak på sitt eget sätt, se med andra ögon, om jag så får säga, än civilt folk gör . . .»

Frågar man mig slutligen, i hvilken riktning en förnuftig, rättvis och för staten gagnelig reform af arméförvaltningen bör gå, så synes mig svaret icke vara svårt att finna. Det innehålles i generalkrigskommissariens nyss nämnda principuttalande, hvilket åtföljde arméförvaltningens utlåtande af den 27 september 1897 till Kongl. Maj:t och här nedan återgifves:

»Ehuru jag visserligen är af den åsigt, att ur den nådiga remissen icke kan härledas skyldighet för arméförvaltningen att nu framlägga något fullständigt förslag till omorganisation af arméns öfverstyrelse, har jag dock ansett böra antydvas den riktning, i hvilken en sådan omorganisation lämpligen kunde verkställas.

Enligt min åsigt borde den ledande tanken för organisationen af sagda öfverstyrelse vara den, att ärendena underläggas den myndighet,

hos hvilken kan förutsättas största insigten i fråga om hvart och etts behandling.

Ett sådant förslag till ärendenas fördelning inom arméns öfverstyrelse är ingalunda nytt. Det framlades redan af 1862—63 årens Riksdag, hvilken, med afslag af Kongl. Maj:ts proposition om ett utbyte af krigskollegium mot en arméförvaltning, ordnad, såsom i nu remitterade förslaget, på tre afdelningar, nemligen artilleri-, fortifikations- och intendentsafdelningarne, förklarade sig medgifva, att krigskollegiet förändrades till en arméförvaltning på det sätt, att inom densamma bildades tre särskilda afdelningar, hvardera stäld under en militär chef, och att åt dessa chefer uppdroges att, hvar inom sin afdelning, med nödigt biträde på eget ansvar handlägga och afgöra alla sådana mål, som i något hänseende fordra *militäriskt-tekniska* insigter, men att *alla öfriga mål och ärenden* öfverlemnades till en särskild, af militärcheferna oberoende afdelning, som skulle utgöras af civila medlemmar och med kollegialt arbetssätt, åt hvilken afdelning tillika uppdroges den omedelbara dispositionen af arméförvaltningens kassa och kontrollen deröfver jemte den bokföring, som afsåge att redovisa för embetsverkets hela förvaltning.

Denna af Riksdagen begärda organisation af arméns öfverstyrelse kom ej till utförande. Väl förbyttes det gamla krigskollegium vid 1866 års ingång till en arméförvaltning, organiserad, på sätt ännu eger rum, å de 4 departementen: artilleri-, fortifikations-, intendents- och civila, men kärnpunkten i Riksdagens begäran, nemligen de 3 militära departementens inskränkande till handläggning af endast de ärenden, som »fordra *militäriskt-tekniska* insigter» och »*alla öfriga mål och ärenden*» öfverlemnande till det civila, blef icke uppfylld. I stället kvarhölls under de tre militära departementen formel medels- och kassaförvaltning med tillhörande bokföring och revision af medelsredogörelser samt dermed sammanhängande afgörande af anmärkningsmål, besvärsmål och dylika ärenden, för hvilkas handläggande erfordras en civil uppfostran och utbildning af helt annat slag än den, som af deras vederbörande militära chefer under dess militära uppfostran och utveckling förvärfvas. Det är min på en under snart 25-årig tjänstgöring inom arméns öfverstyrelse, hvaraf 16-årig i min nuvarande embetsställning, förvärfvad erfarenhet grundade öfvertygelse, hvilken jag vid detta tillfälle finner mig pligtig att uttala, att just denna sammanblandning af de militära och civila ärendena på alla arméförvaltningens tre militära departement och jemväl, ehuru i ringare mån, å det civila gifvit upphof till alla de grundade anmärkningar mot arméförvaltningen såsom embetsverk, hvilka

förekommit och ännu förekomma. De kunna ej heller, efter mitt förmenande, framdeles undvikas, derest ej ärendena inom arméns öfverstyrelse särskiljas, på sätt 1862—63 årens Riksdag begärt.

De under senare år genomförda förbättringarne i härordningen hafva ej i detta förhållande verkat ändring. Den ständigt i växande grad försiggående utvecklingen å det militära området läser göra det för de rent militära förvaltningsgrenarnes chefer om möjligt ännu nödvändigare än förr att få uteslutande egna sig åt sina militärt-tekniska åligganden. Särskildt lära de alltjemt stegrade fordringarne på intendenturväsendets förbättring göra det olämpligt, för att ej säga omöjligt, att af generalintendenten fordra eller kunna påräkna någon sakkunskap i flertalet af de ärenden, hvilka nu af arméförvaltningens rent civila personal handläggas. Lika litet torde intendenturcorpsets personal vara egnad att, såsom föreslagits, öfvertaga den civila tjänstemannapersonalens åligganden. Den förra blifver på basen af militär uppfostran utbildad till praktiskt handhavande af förvaltningstjensten vid trupperna, den senare måste deremot på grundvalen af juridiska och kamerala studier utvecklas i formel rigtning till en kontrollerande och dömande verksamhet, som läser alltid förblifva nödvändig vid utöfvande af revisionsgöromålen, afgörande af anmärknings- och besvärsmål samt verkställande af den sammanslutande bokföring, som skall bringa redogörelserna för arméns anslagsmedel i öfverensstämmelse med och göra dem skickade att öfvergå i den af statskontoret enligt rent civila grunder uppgjorda rikshufvudboken. De båda tjänstemannagruppernas utbildning måste således, efter mitt förmenande, på grund af våra allmänna administrativa former framskrida från skilda utgångspunkter i så divergerande banor, att endast undantagsvis kan ifrågasättas möjligheten af ens ett utbyte eller en personöfvergång från den ena gruppen till den andra, men alldeles icke den ena gruppens trädande i sin helhet i den andras ställe.

Icke heller torde kunna med fog antagas, att på de senare årtiondena de civila göromålen inom arméns öfverstyrelse minskats, så att i sådan minskning kan hemtas grund för den civila personalens större obehöflighet derstädes. Det verkliga förhållandet läser väl vara, att dessa göromål tvärtom högst väsentligt ökats. Öfverflyttandet från arméförvaltningen till statskontoret af bestyret med fruktburgörandet af landtförsvarets fonder följdes af indragning vid 1874 års riksdag af den dertill afsedda personal. Och dessutom har det arbete, som af denu jemförelsevis enkla förvaltningsgren förorsakades, liksom de i centralförvaltningen icke synnerligen betydande göromålen med arméns bo-

ställen mångfaldigt ersatts genom den naturliga stegringen af de återstående, till stöd för hvilken åsigt torde behöfva endast påpekas den sedan dess vunna lyckliga utvecklingen af vår försvarskraft genom tillkomsten af nya sjelfständiga truppförband och äfven nya truppslag. I afseende på det civila arbetet inom arméns öfverstyrelse, ställer sig således arbetsmättet icke lägre än vid 1860-talets början; och blifva de civila ärendena i sin helhet sammanförda på en afdelning, kommer denna uppenbarligen att få ett mer än tillräckligt arbetsområde.

Det är på nu anförda grunder jag hyser och i underdånighet vågar uttala den åsigt, att en omorganisation af arméns centralförvaltning — hvaraf behovet icke lärer kunna bestridas — bör grunda sig på det af 1862—63 årens Riksdag i hufvuddragen angifna system.

Tillämpningen af detta system skulle äfven medföra,

ej mindre den vid hvarje omorganisation, icke minst inom härväsendet, synnerligen beaktansvärda fördel, att de nya organisationsförhållandena så naturligt och otvunget, som möjligt, framväxa ur de bestående,

än äfven att verkligt närmande mellan förvaltningsorganisationerna i fred och fält egde rum, enär öfverstyrelsens civila afdelning komme att få i fred i det närmaste samma funktioner som under mobila förhållanden skall efter nu gängse föreställningar tillfalla generalkrigskommissariatet.

Stockholm den 27 september 1897.

Alfred Sjöberg.

Generalkrigskommissarie.

Om detta aktstycke har departementschefen iakttagit tystnad.

I väsentligen samma riktning går de fyra byråchefernas inom arméförvaltningen förslag, hvilket följer såsom bilaga till denna min motion. Det förefaller mig, som om man skulle kunna i detta förslag få en bättre vägledning med afseende på arbetsordningen och behovet af arbetskrafter samt dessas fördelning inom den omorganiserade arméförvaltningen än i Kongl. Maj:ts förslag. Ty äfven hvad de finansiella beräkningarna vidkommer, synes mig herr departementschefen vara att förlikna vid den man, som byggde sitt hus på sanden: och föll slagregn och kom flod, och huset föll, och dess fall blef stort. Ingalunda skulle jag förvånas, om äfven i år slagregnet inom denna kammare och floden inom den Första komme herr departementschefens i finansielt hänseende så bräckliga omorganisationsbyggnad på fall. Hvad jag ämnar föreslå

i stället, är en byggnad, uppförd på den sakkunniga, allsidiga och samvetsgranna utredningens fasta grund.

Jag hemställer således,

1. att Riksdagen ville afslå punkten 1 i Kongl. Maj:ts proposition om anslagen under fjerde hufvudtiteln;
2. att i sammanhang dermed Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes genom sakkunnige, och särskildt målsmän för så väl den juridiska och kamerala fackkunskapen som en redan vunnen erfarenhet i arméns förvaltningsväsende, låta utreda frågan om arméförvaltningens ombildning efter väsentligen de grunder, som vunno godkännande af 1862—1863 års Riksdag och som ytterligare motiverats i generalkrigskommissarien A. Sjöbergs särskilda mening till arméförvaltningens protokoll för den 27 september 1897, samt att Kongl. Maj:t derpå ville för Riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Stockholm den 28 januari 1899.

A. Hedin.

Bilaga till motionen n:o 128.

Särskildt yttrande af byråcheferna *C. L. Thimgren*, *C. Söderbaum* och *Erik Holmertz* samt t. f. byråchefen *Nils Berg* öfver det förslag till ny organisation af arméns förvaltning, som utarbetats enligt uppdrag från statsrådet och chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet.

I fråga om behovet af centralmyndigheter har i förslaget — *Behovet af centralmyndigheter.* ehuru det befinnes vara så osannolikt, att de svenska statsmagtarna, för att i fråga om öfverstyrelsen för arméns förvaltning uppnå de fördelar, som skulle vinnas genom densamma förläggande till ett *krigsministerium* i vanlig europeisk mening, skulle vara benägna att här införa ministerstyrelse, att ett förslag i dylik rigtning icke kunde komma att hafva annat än en högst ringa om ens någon utsigt till framgång — ändock framstälts det påståendet, att, mot inrättandet inom statsdepartementen af *byråer med en viss grad af beslutanderätt*, grundlagen visserligen icke torde lägga absolut hinder. Man synes härvid hafva förgätit, att samtliga byråer inom statsdepartementen äro och med vårt nuvarande statsskick icke kunna vara annat än *expeditioner*. Det valda exemplet af den under finansdepartementet förlagda justerings- och kontrollbyrån torde kunna anses vara mindre lyckligt, enär denna byrå, som, i likhet med öfriga byråer inom Kongl. Maj:ts kansli, bereder en del ärenden till föredragning i statsrådet, för öfrigt är en *teknisk byrå*, som hufvudsakligen utöfvar teknisk verksamhet.

Huru föga Riksdagen ansett det öfverensstämmande med Sveriges grundlag att till statsdepartementen förlägga byråer »med en viss grad af beslutanderätt» framgår bäst af det på senare tider gjorda försöket att förlägga en del af kommerskollegiets ärenden till en sådan byrå under civildepartementet.

Det lär derför ock blifva omöjligt att med landtförsvarsdepartementet införlifva arméförvaltningens olika departement under form af byråer med en afsevärd grad af beslutanderätt. Och det måste alltid, såsom förslaget äfven framhåller, betraktas som en stor oegentlighet,

att chefen för en sådan byrå skulle ega en ganska omfattande beslutanderätt, under det att den öfver honom stående departementschefen icke egde någon sådan. Förhållandet mellan dem komme alltid att inskränka sig till tankeutbyten eller rådplågningar; och dertill finnas ju äfven under nuvarande förvaltningsformer rikliga tillfällen.

Centralmyndighetsbefogenhet.

Öfverstyrelsen öfver arméns förvaltning måste således — till den slutsatsen kommer äfven förslaget — handhafvas af ett eller flere sjelfständiga embetsverk med befogenhet »att sjelfva anordna nödiga åtgärder, hvilka skola genom underlydande verkställas, att pröfva och afgöra lagligheten (= författningen) eller lämpligheten af underordnades åtgärder samt att förvalta penningar».

De *inskränkningar* i centralmyndigheternas sålunda angifna befogenhet, hvarom erforderliga bestämmelser saknas i arméförvaltningens nuvarande instruktion, om ock, såsom i förslaget medgifves, de olika departementen mer eller mindre tillvägagå såsom om dylika bestämmelser funnes utfärdade, men hvilka inskränkningar ansetts både nödiga och lämpliga, vore, att det skulle åligga dessa myndigheter att utverka Kongl. Maj:ts bifall till nybyggnadsarbeten, hvilkas utförande kräfde en kostnad af mer än 5,000 kronor; till inköp af mark eller fast egendom af mer än 2,000 kronors värde; till beställningar utom riket af materiel eller varor, som kunna tillverkas inom riket och hvilkas inköpspris uppginge till högre belopp än 1,000 kronor; samt till *utbetalande* af arfvoden eller gratifikationer till löntagare, lydande under vederbörande myndighet.

Deremot torde icke vara något att erinra, under förutsättning, beträffande nybyggnadsarbeten m. m., att de angifna *maximibeloppen* kunna anses i erforderlig mån väl afvägda, hvarom dock någon tvekan kan förefinnas. Snarare synas alla frågor om nybyggnadsarbeten, om förvärfvande af mark eller fast egendom och möjligen äfven om beställning utomlands af materiel eller varor, som kunna tillverkas inom landet, böra underställas Kongl. Maj:ts pröfning.

Hufvudgrunderna för centralmyndigheternas organisation.

Hvad i förslaget anföres rörande den nuvarande arméförvaltningen, att den visserligen till namnet är *ett* embetsverk, men att de band, hvilka förena detsamma fyra olika departement, äro ganska lösa, derom kan man ej gerna hysa mer än en tanke. De frågor, som skola handläggas af arméförvaltningens plenum, äro skäligen få, om än icke oväsentliga, och röra egentligen embetsverkets inre angelägenheter, hvaremot verksamheten utåt icke af embetsverket såsom helhet betraktadt finner något uttryck genom dess plenum, men väl stundom genom gemensamma sammanträden mellan två eller flera departement, hvar-

till för dem gemensamma remisser eller i öfrigt gemensamma ärenden kunna gifva anledning, dervid dock hvarje departement endast företrädes af dess chef och en byråchef eller i chefs frånvaro af två byråchefer.

Vi kunna därför icke annat än på det lifligaste instämma uti det i förslaget framhållna önskemålet att, huru än arméförvaltningen må omorganiseras, *kassavården och bokföringen* — äfvensom enligt vår öfvertygelse *revisionen* — måtte i möjligaste mån förenas på ett enda departement, hvilket önskemål torde kunna vinnas genom intendents- och civila departementens sammanslagning, äfven om derigenom det svaga föreningsbandet med de öfriga tvenne departementen skulle brista. Ty af dessa departement torde skäligen kunna bildas de föreslagna sjelfständiga styrelserna: artilleristylelsen och fortifikationsstylelsen, utan att bibehållandet derstädes af dit hörande kassavård, bokföring och revision må anses kunna i någon mån förringa de med sagda önskemål åsyftade fördelar, såsom framdeles kommer att ådagaläggas.

Frågan om intendents- och civila departementens sammanslagning till ett departement har, såsom i förslaget äfven påvisats, länge stått på dagordningen, i det att förslag derom af Kongl. Maj:t framlades redan i nådig proposition till 1862—1863 årens Riksdag, då fråga var om krigskollegii ombildning till en arméförvaltning, ehuru dåvarande Rikets Ständer icke godkände detta förslag, hvaremot, då frågan åter upptogs af den s. k. lönerogleringskomitén år 1878, Kongl. Maj:t på grund af de utaf komiténs dåvarande ordförande i en reservation anförda skälen mot en sådan sammanslagning, föranlätts att i nådig proposition till 1880 års Riksdag angående ny lönestat för den år 1865 bildade arméförvaltningen emot ifrågavarande departements sammanslagning betona olämpligheten af att pålägga den å intendentsdepartementet ensamt beslutande chefen, generalintendenten, en sådan tillökning i arbete som den, hvilken för honom genom sammanslagningen skulle uppstå. Generalintendenten skulle nemligen i så fall inom sitt vetandes område fullständigt indraga frågorna om arméns aflöning och då häri innefattades jemväl gällande rättsbestämmelser angående aflöningen för indelta arméns manskap, hvarom frågor genom år efter år talrikare förekommande besvärsmål dragas under Kongl. Maj:ts pröfning och vid afgörandet af hvilka arméförvaltningens biträde måste i form af underdåniga utlåtanden anlitas, funne man att den förordade sammanslagningen af de båda departementen skulle kräfva af generalintendenten, utom en mängd andra nya kunskaper, jemväl något för honom så obehöfvt och främmande som en tillförlitlig insigt i de

talrika författningar, hvilka anginge rust- och rotehållet. Som bekant förföll äfven denna gång frågan om sammanslagningen.

Ehuru väl dessa argument, särdeles det sista, allt fortfarande komma att ega sin giltighet, lär dock handläggningen af frågorna om arméns aflöning i allmänhet hädanefter icke komma att erbjuda lika stora svårigheter som förut, men ingalunda på den grund förslaget åberopar, nemligen de förändrade förhållanden, som inträdt genom 1892 års urtima Riksdags beslut, ty derigenom har, särskildt i fråga om arméns aflöning, ett nytt aflöningssystem rörande vissa af arméns lägre truppförband tillkommit, och än mindre genom den författningskunskap, generalintendenten kunnat inhemta genom utbetalandet från det stora anslaget till de värnpligtiges vapenöfningar af såväl färdkostnader som aflöning — och hvarför icke äfven från stammens stora vapenöfningsanslag? — ty den aflöning, som utgår från båda dessa anslag är af enklaste beskaffenhet och påkallar visst icke någon djupt ingående författningskunskap. Den bästa hjälpredan härutinnan torde deremot blifva det nådig fastställelse väntande förslag till aflöningsreglemente, som nyligen sett dagen, och hvaruti finnas sammanförda, så vidt det varit möjligt, alla de rörande aflöning, så ordinarie som tillfällig, erforderliga bestämmelser. Författningarne angående rust- och rotehållet, så vidt de hafva afseende å indelt manskaps från rust- och rotehallare utgående aflöningsförmåner, hafva dock icke kunnat i detta reglementsförslag inrymmas, hvadan desamma ändock fortfarande torde förblifva en labyrinth, der ledtråden ofta nog lär vara svår att finna. Men, såsom i förslaget bebådas, må man kunna hoppas, att anledningarne till rättstvister angående denna aflöning komma att i framtiden i afsevärd grad minskas. Dessutom böra väl dylika frågor hädanefter såsom hittills behandlas gemensamt med kammarkollegiet.

Enligt förslaget förväntar man sig derjemte ett med afseende å göromålens minskning hos arméförvaltningen och möjligheten derigenom af intendents- och civila departementens sammanslagning ett synnerligt gynnsamt resultat af fördelningsintendenturernas inrättande samt af de sedan år 1880 redan genomförda eller nu föreslagna förvaltningsreformerna och ifrågasatta förändringarna i organisatoriskt hänseende. Ty »genom en ökad decentralisation af förvaltningsgöromålen, revisionens förflyttning till fördelningsintendenturerna och», hvad äfven föreslås, »sjukvårdsbyråns utbrytning ur intendentsdepartementet — — — komma nemligen otvifvelaktigt såväl centralmyndighetens som generalintendentens göromål att väsentligen minskas; och derigenom att den senare till sitt biträde erhåller en person med sådana kvalifikationer, som hos

en öfverfältintendent måste förutsättas, bör han blifva befriad från mycket af det arbete, som under nuvarande förhållanden måste af honom själf utföras.»

Öfvertygelsen härom vinner i förslaget ännu mera i styrka genom en granskning af de under år 1895 till arméförvaltningens olika departement inkomna målen. Ty denna granskning »leder äfven till den uppfattningen, att antalet mål i en af nuvarande intendents- och civila departementen sammansatt centralmyndighet ej kommer att öfverstiga det antal, som för närvarande handlägges i intendentsdepartementet.»

Hvad då först angår »en ökad decentralisation af förvaltningsgöromålen», lärer särdeles mycket ej derigenom vinnas. Ty då fördelningsintendenturerna, hvilkas egentliga uppgift är att fungera i fält enligt då ifrågakommande vida enklare förvaltningsformer, icke skäligen kunna i fredstid förses med den förvaltningspersonal, de skola hafva i fält, böra de följaktligen ej heller i fredstid befatta sig med andra eller flera förvaltningsdetaljer än som redan blifvit dem anvisade, hvadan exempelvis medelsförvaltning eller revision i vidsträcktare mån ej bör till dem förläggas. Hvad särskildt angår revisionens öfverflyttande från arméförvaltningen till fördelningsintendenturerna, torde fullgiltiga skäl deremot hafva blifvit i arméförvaltningens underdåniga utlåtande anförda. Äfven i detta hänseende kan således ingen minskning af göromålen i arméförvaltningen påräknas. Sjukvårdsbyråns »utbrytning» ur arméförvaltningen kan visserligen, der den varder beslutad, något minska ärendenas antal, men ej särdeles mycket.

Beträffande åter det verksamma biträde, som generalintendenten eller den centrala förvaltningsmyndighetens chef skulle erhålla genom anställandet derstädes af en öfverfältintendent såsom chef för militärbyrån, beror naturligtvis ytterst på de kvalifikationer, denne kan besitta. För en chef å denna byrå, likasom å hvarje annan, torde likväl, utom kunskaper och duglighet, äfven fordras en viss rutin och vana vid skötandet af göromålen å den plats, han är ämnad att fylla. Sådant förvärfvas dock i regeln endast genom längre tids tjenstgöring inom det embetsverk, der sådan anställning skall vinnas, särskildt då frågan gäller anställning hos en central förvaltningsmyndighet, der andra och vidsträcktare vyer erfordras än de trängre inom en obetydligare förvaltningsgren. Under antagande vidare, att detta byråchefsembetes fordringar blifva bäst tillgodosedda genom att det fylles af en intendenttjensteman, som gjort sig känd för framstående kunskaper och dug-

lighet, lär den bästa och säkraste gången af hans utbildning för platsen blifva den, att han under byråchefen i åtskilliga år handlägger de ärenden, han sedan såsom byråchef skall bereda till föredragning, och genom årligen återkommande vikariat för byråchefen jemväl förvärfvar vana vid ärendenas föredragning samt derefter, i mån af visad skicklighet och duglighet, i sin tur befordras till denna post. Af en inom intendenturcorpsen på grund enbart af tjenstgöring och meriter inom denna till öfverfältintendent befordrad intendenturtjensteman lär deremot svårigen kunna påräknas alla de egenskaper, som erfordras för att motsvara de kraf, man bör ställa på en byråchef hos den centrala förvaltningsmyndigheten. För öfverfältintendenten torde dessutom finnas en annan och mera lämplig användning, hvarom mera här nedan.

Vidkommande slutligen den ofvan omförmälda granskningen af de år 1895 till arméförvaltningens olika departement inkomna målen, och den derpå grundade uppfattningen, att *antalet* mål ej bör blifva större hos en centralmyndighet, sammansatt af intendents- och civila departementen, än för närvarande hos det först nämnda departementet, synes denna hypotes knappast behöfva bemötas, helst om jemväl något tages i betraktande målens *beskaffenhet*, hvilket åter torde böra vara den egentliga gradmätaren på det arbete, som kan blifva förenadt med deras handläggande. Otvifvelaktigt är deremot att, i mån af den vidare utvecklingen af arméns förvaltningsväsende, målens antal, såsom hittills varit händelsen och flydda tiders erfarenhet gifvit vid handen, snarare kommer att ökas än minskas.

Hvad som vidare yttras om grunderna för *artilleristyrelsens och fortifikationsstyrelsens organisation* synes oss icke påkalla något vårt yttrande, då dessa styrelsers blifvande chefer för sin del lära hafva i hufvudsak gillat dessa grunder.

Det centrala förvaltande embetsverk, som derutöfver befunnits af nöden och som skulle öfvertaga intendents- och civila departementens mångtaliga göromål, har i det nu föreliggande förslaget antagit formen af en *intendenturstyrelse*, hvars organisation man — under förutsättning att den i det nuvarande intendentsdepartementet ingående sjukvårdsbyrån icke kommer att tillhöra sagda styrelse — tänkt sig sålunda, att densamma skulle indelas i en militärbyrå och tvenne civilbyråer, af hvilka den först nämnda skulle bestå af tre underafdelningar, nemligen en underhålls-, en mobiliserings- och en statistisk. Såsom byråchefer vore afsedda: för militärbyrån den i samband med intendenturcorpsens jemväl ifrågakända omorganisation föreslagna öfverfältintendenten samt för hvardera af de båda civilbyråerna ett krigsråd.

Militärbyråns olika afdelningar skulle ställas under chefskap af en fält-intendent eller intendent. För öfrigt skulle inom styrelsen tjenstgöra disponibla intendentur och intendentsaspiranter samt ett antal civila tjenstemän.

Det kan visserligen tyckas, att benämningen på ett embetsverk är af underordnad betydelse. Men om en hittills använd benämning skall öfvergifvas och ersättas med en annan, är man benägen att efterforska de skäl, som gjort sig gällande för ett sådant utbyte. Och dessa torde vara svåra att finna. Benämningen bör ju, såvidt ske kan, vara ett korrekt uttryck för embetsverkets ställning, på grund af dess uppgift, i förhållande till armén, hvadan, och då de regementena tilldelade förvaltningsgöromål handhafvas af en *regementsförvaltning*, det må anses fullt berättigadt, att det embetsverk, som handhafver det hufvudsakligaste af arméns förvaltning, benämnes *arméförvaltningen*, och detta med så mycket mera skäl, som detta centrala embetsverk icke uteslutande skall sysselsätta sig med s. k. intendenturgöromål. Och det varder ju för öfrigt äfven med detta blifvande nya embetsverk, som regementsförvaltningarna och fördelningsintendenturerna komma att fortfarande hafva det ojemförligt största utbytet af tjenstemeddelanden, likasom ock detta kommer att förvalta samtliga de ordinarie anslagen under 4:de hufvudtiteln, så när som på tre, nemligen anslagen till arméns vapen etc. samt artilleriskjutskolor, som böra förvaltas af artilleristyrelsen; och anslaget till arméns byggnader etc., som bör förvaltas af fortifikationsstyrelsen.

Utom benämningen på embetsverket, läser äfven böra beaktas detta embetsverks ställning bland rikets centrala embetsverk. Äfven om de mindre omfattande förvaltningsgöromål frånräknas, som vid den föreslagna organisationen utbrytas ur den nuvarande arméförvaltningen för att tilläggas artilleri- och fortifikationsstyrelserna samt eventuellt öfverfältläkaren, bilda dock de återstående embetsgöromålen, som hittills handlagts å intendents- och civila departementen, med den högst kvantitativa och äfven kvalitativa utvidgning dessa göromål erhållit under de senare decennierna, ett så stort verksamhetsområde med en fortfarande erforderlig betydlig personal samt en så hög och ansvarsfull ställning inom administrationen, att detta fullt ut berättigar den nya arméförvaltningen att fortfarande intaga den nuvarande arméförvaltningens plats bland de centrala embetsverken, d. v. s. den plats, som krigskollegium innehade. Och att denna ställning är berättigad jemväl för det nya embetsverket torde ock framgå deraf, att bland dess underlydande förvaltningsmyndigheter befinnas äfven fördelningsintendenturerna.

Den *intendenturstyrelse* åter, som enligt förslaget skulle upprättas så att säga på arméförvaltningens ruiner, kan deremot icke med sin brokiga sammansättning och med den fåtaliga personal, som är afsedd att tilldelas denna styrelse, samt med den underordnade ställning inom statsförvaltningen, den skulle intaga, uppfylla de stora kraf, hvilka skäligen böra ställas på en armés centrala förvaltningsmyndighet. I sjelfva begreppet styrelse, såsom benämning på ett centralt embetsverk, ligger ju nemligen något synnerligen begränsadt både till innebörd och omfattning. Ty ett centralt embetsverk, med den befogenhet och det ansvar, som bör tillkomma ett sådant, särskildt det, som skall handhafva förvaltningen af de för landtförsvaret anslagna betydande statsmedel, bör väl icke likställas med de myndigheter inom statsförvaltningen, som handhafva förvaltningsgrenar af ringa omfattning och med få eller inga dem underställda förvaltningsorgan. Det synes därför ock böra vara endast en tillbörlig gärd af pietet emot ett embetsverk, som öfvertagit arvet efter det gamla rikskollegiet, krigskollegium, att åtminstone åt dess väsentligaste öfverlefvor (de sammanslagna intendants- och civila departementen) bevara den nuvarande benämningen *arméförvaltningen* samt dess genom nu gällande instruktion tillförsäkrade ställning inom administrationen.

Innan vi derefter öfvergå till det nya centralverkets sammansättning beträffande göromålen och personalen, må det få anses på sin plats att med några ord vidröra intendenturcorpsens ställning till arméförvaltningen.

Likasom armén har till uppgift att utbilda all den personal, som vid krigsutbrott skall på bästa möjliga sätt fylla alla de olika militära funktionerna, så har äfven intendenturcorpsen till uppgift att på fullt fackmässigt sätt utbilda all den intendentur- och förvaltningspersonal, som under krig skall inträda i de mångahanda förvaltningsformationer, som då skola träda i verksamhet. Denna corps har äfven till åliggande att utbilda alla de intendentur- och förvaltningstjenstemän, som under fred tagas i anspråk för regemensförvaltningar, fördelningsintendenturer och centralförråd m. m., äfvensom att lemna den personal, som kan anses lämplig och behöflig för anställning å vederbörande militärbyrå i arméförvaltningen. Men denna corps tillkommer ock en hel del mycket viktiga organisationsgöromål, dels sådana, som ega samband med generalstabens arbeten rörande förberedelserna till arméns operationer i fält, och dels att taga initiativ i frågor, som redan under fred påkalla förslag, utredningar och beräkningar rörande anläggning af exempelvis förplägnadsanstalter, magasin, bagerier, anordningar för

etapp- och förplägnadsväsendet m. fl. för armén synnerligt viktiga ärenden, så att denna corps, för att uträtta sina mångahanda göromål, deraf torde hafva full sysselsättning och äfven bör hafva behof af en chef, som uteslutande kan egna sin tid åt alla dessa ansvarsfulla detaljer.

Med fullt erkännande af den stora och viktiga uppgift, intendenturcorpsen sålunda har att lösa, framgår dock icke utaf hvad som tid efter annan blifvit andraget, att denna corps skulle vara egnad ej allenast att uteslutande eller till större delen öfvertaga förvaltnings- eller rättare sagdt intendenturgöromålen vid de olika truppförbanden och anstalterna, utan derjemte under namn af intendenturstyrelse, — ehuru med biträde af några civila tjänstemän, öfvertaga den myndighet, som hittills i förvaltningshänseende utöfvats af arméförvaltningen, — hvilken styrelse ju skulle vara stäld under intendenturcorpsens chef såsom enda och högsta styresman med ensam beslutanderätt.

Anledningen härtill skulle kunna sökas dels deri, att för den stora allmänheten eller de utanför arméförvaltningen stående begreppssfererna begreppet intendentur mycket ofta förblandas med begreppet arméförvaltning, utan att man närmare fäster sig dervid, att intendenturen i regeln är en under centralmyndigheten stäld verkställande myndighet, under det att arméförvaltningen utgör styrelsen för arméns förvaltning i dess helhet, dels deri att man ansett, det arméförvaltningens verksamhet såsom styrande icke fullt motsvarade anspråken på en arméns styrande myndighet i administrativt hänseende, utan att intendenturtjänstemän voro härtill bättre kallade.

En närmare bekantskap med arbetssättet vid och omfånget af de olika göromål, som hittills och efter all sannolikhet äfven fortfarande komma att handläggas af arméns centrala förvaltande embetsverk, torde dock klart ådagalägga, att de mångahanda och mycket omfattande förslag till anordningar i förvaltningshänseende å armén, förvärfvande, tillgodogörande, utbyte och afyttring af kronans fasta och lösa egendom, besvärs- och anmärkningsmål, ärenden som fordra kunskap i ekonomisk lagstiftning eller juridisk bildning, underdåniga utlåtanden i alla möjliga ämnen och ekonomiska utredningar, för att icke tala om de högst viktiga statistiska utredningarna rörande arméns kostnader, kräfva en personal, hvartill intendenturcorpsen blott kan bidra med ett mycket ringa antal.

Såsom chef för det föreslagna nya embetsverket, intendenturstyrelsen, har, såsom redan antydts, blifvit satt chefen för intendenturcorpsen. Om man fäster behörigt afseende vid den ofvan berörda viktiga och ansvarsfulla uppgift, som bör tillkomma chefen för nämnda corps i denna

hans egenskap, för att han må kunna afgifva förslag till ordnandet af de många anstalter, hvilka erfordras för armén under krig, af hvilka anstalter en hel del kunna ordnas redan under fred, äfvensom de viktiga arbeten gemensamt med generalstaben, som böra åligga honom, lärer det med fog kunna ifrågasättas, huru vida icke ensamt detta kräfver sin man och om icke redan sammansläendet af detta chefskap med chefskapet för arméförvaltningens intendentsdepartement är att anse såsom för mycket arbete, fordradt af en enda person, samt om icke såväl staten som armén varit bättre betjenade med att dessa chefsposter bekläddts med hvar sin person.

Erfarenheten har ock visat, att då chefen för intendentsdepartementet icke tillika var chef för intendenturcorpsen, hans dåvarande embete tog hela hans tid uteslutande i anspråk. Om därför chefen för intendentsdepartementet i sin nuvarande ställning, såsom tillika chef för intendenturcorpsen, kan anses vara alltför betungad, så vidt han skall nöjaktigt fylla dessa båda uppdrag, så blir hans ställning med all säkerhet fullkomligt ohållbar, om till dessa göromål jemväl skola läggas de ansvarsfulla och mångskiftande åligganden, som nu tillkomma chefen för arméförvaltningens civila departement. Och om äfven det oantagliga skulle inträffa, att revisionsarbetet skulle i viss mån förflyttas från dessa departement till fördelningsintendenturerna, komme detta icke att i någon nämnvärd grad inverka på hvad nu blifvit anfördt beträffande den blifvande ohållbara ställningen för den tilltänkta chefen för den tillämnade intendenturstyrelsen.

Utan att vidare än som redan är gjordt vidröra svagheten i den nuvarande organisationen af arméförvaltningen med den utveckling, förvaltningsväsendet vid vår armé nu erhållit, anse vi oss böra, då behovet af en centralstyrelse för arméns förvaltning äfven i förslaget lemnats obestridd, hemställa, att detta nya embetsverk må erhålla en egen chef, som icke betungas med andra uppdrag, såsom chefskap öfver en särskild corps eller dylikt, utan att denna chef, vare sig der till utses en i administrativa värf bepröfvad och skicklig befunnen högre militär eller civil embetsman, må få helt och odeladt egna sin tid åt embetsverkets tjänst, hvilken ovilkorligen kommer att taga i anspråk hela hans arbetskraft, samt tillika tilldelas den tjensterang, som står i skäligt förhållande till den högre förvaltningsmyndighet, fördelningsintendenturen, som numera inskjutits mellan arméförvaltningen och regementsförvaltningarna. Från chefskapet för den af oss ifrågasatta nya arméförvaltningen måste med nödvändighet skiljas chefskapet för intendenturcorpsen, hvilken corps, om den skall kunna väl

fylla sin magtpåliggande uppgift icke allenast under fredens värf, utan äfven med afseende på de nödiga förberedelserna för ofredens, lærer obestriddigen böra förses med egen chef, hvar till otvifvelaktigt skulle vara synnerligen väl egnad den i det föregående omförmälda öfverfärintendenten.

Arméförvaltningen skulle således under egen chef, i vår tanke och på sätt äfven rörande intendenturstyrelsen föreslagits, hufvudsakligen bestå af den nuvarande arméförvaltningens intendents och civila departement — sedan dock derifrån afskilts sjukvårdsbyrån, som eventuellt torde böra förvandlas till en särskild styrelse, och intendenturcorpsens hufvudstation med dithörande statistiska och mobiliseringsafdelningar, hvilken hufvudstation lærer böra ställas under den blifvande särskilda chefen för intendenturcorpsen — samt, med fästadt afseende å nödvändigheten af revisionens bibehållande vid arméförvaltningen, tilldelas, utöfver de för intendenturstyrelsen föreslagna tre byråerna, ytterligare en byrå och följaktigen indelas i fyra byråer, nemligen en militärbyrå och tre civilbyråer, — hvilka senare, i anseende till den hufvudsakliga beskaffenheten af de göromål, som skäligen borde tilldelas en hvar af dem, lämpligen kunde benämnas kanslibyrån, kame-ralbyrå och revisionsbyrå, — under hvar sin byråchef och med nödig personal för ärendenas behöriga och sakkunniga handläggning.

För öfrigt böra alla vid den nya arméförvaltningen anställda embets- och tjänstemän, embetsverkets chef samt militärbyråns chef och öfriga fast anställda personal deri inberäknade, erhålla sin aflöning på embetsverkets stat och fullmagter, hvar och en, på innehafvande beställning därstädes, med rätt jemväl för såväl embetsverkets chef som militärbyråns sagda personal att åtnjuta pension å allmänna indragningsstaten efter uppnådda 65 ålders- och 35 tjänsteår, beräknad efter samma grunder, som äro gällande för civila embets- och tjänstemän.

I följd häraf böra ock de, som vinna fast anställning vid arméförvaltningen, om de då tillhöra intendenturcorpsen — hvilket lærer kunna ifrågakomma endast beträffande den till anställning å militärbyrå afsedda personalen — afgå från beställning vid sagda corps. Och detta lærer äfven för bevarande af kontinuiteten vid ärendenas handläggning inom embetsverket vara alldeles nödvändigt. Ty i annat fall kunde man ju tänka sig, att tätta ombyten genom omplacering kunde af en eller annan anledning ske, till stor skada för göromålens jemna och ostörda gång inom det centrala embetsverket. Befarandet af en sådan omplacering kunde ju ock inverka synnerligen menligt på deras ställning inom embetsverket med afseende å den sjelfständighet och känsla af

ansvar, hvarmed de böra, för att verkligen kunna gagna, hvar för sig arbeta i sitt kall.

Om därför, såsom ofvan ifrågasatts, den tilltänkta öfverfältintendenten, i stället för att placeras såsom chef för militärbyrån i arméförvaltningen, ställes i spetsen för intendenturcorpsen såsom dess chef, lär han i denna egenskap få bättre tillfälle att, med den speciella utbildning, han under föregående tienstgöring kunnat förvärfva, utöfva en deremot svarande gagnande verksamhet, än om han tillika skulle nödgas fördjupa sig i de mångfaldiga förvaltningsdetaljer, hvilka åligga ett centralt förvaltande embetsverk, och hvilka otvifvelaktigt skulle komma att taga hans mesta tid och omtanka i anspråk. Och med hans öfvertagande af chefskapet vid intendenturcorpsen vore denna äfven vida bättre betjenad på alla områden, icke minst beträffande det mobiliseringsarbete, som det tillkommer denna corps att utföra, och som deremot med all säkerhet skulle förqväfvas eller åtminstone förkrympas, derest dess handläggning skulle försiggå jemsides med de mångfaldiga förvaltningsbestyren i arméförvaltningen.

Hvad åter angår den i det föregående ofta berörda statistiken rörande utgifterna under 4:de hufvudtiteln, af hvars bearbetande inom intendenturcorpsens hufvudstation inga synliga frukter hittills visat sig, men af hvars behöriga, grundliga och sakkunniga bearbetande ensamt lär kunna åstadkommas den ytterligare »decentralisation» af statsanslagen eller delar deraf, som i förslaget på det lifligaste förordas och som äfven torde böra i möjligaste mån befordras, så torde denna angelägenhet kunna och böra omhändertagas af arméförvaltningen, der de räkenskaper samlas och skola granskas, hvarur det statistiska materialet måste hemtas. Å den blifvande revisionsbyrån synes detta arbete med minsta tidsutdrägt och till minsta förfång för revisionsarbetets jemna och ostörda gång under årets lopp så småningom kunna verkställas och bringas till ett gagnande resultat, för hvilket ändamål det borde utföras af den der till anställande afsedda kameraren. Med tillhjälp af det statistiska material, som allt fortfarande synes böra åstadkommas vid regementena och arméfördelningarne, torde nemligen genom dess sammanställande och kritiska behandlande vinnas goda hållpunkter för bedömandet af utgifterna vid armén för olika ändamål, hvartill dessutom skulle läggas det statistiska material, som står att hemta ur de räkenskaper, hvilka icke äro af beskaffenhet att falla inom fördelningsintendenturernas förvaltningsområde. Persedelstatistikens bearbetande lär deremot lämpligast kunna verkställas å militärbyrån af en der till anställande afsedd byrå-assistent, som tillika borde, utom annat, öfvertaga persedelbokhålleriet.

Under nu anförda förhållanden torde således icke några underafdelningar å sist nämnda byrå blifva af nöden, än mindre anställande derstädes af fältintendenter eller intendenter såsom underafdelningschefer, hvarförutom den ifrågasatta tjänstgöringen i arméförvaltningen af intendenter eller intendentsaspiranter kan anses obehöflig, utom i hvad angår den för de sistnämndes utbildning erforderliga och jemväl nu föreskrifna tjänstgöringen inom detta embetsverk, såvidt det icke skulle finnas ändamålsenligt att till tjänstgöring å militärbyrån såsom e. o. assistenter beordra »disponible intendenter» för vinnande af den för befordran till fast anställning å denna byrå erforderliga utbildning. Men den på det hela otillräckliga personalen vid intendenturcorpsen lär nog för den egentliga intendenturtjensten behöfva uteslutande tagas i anspråk.

Likaså måste ock, då nödvändigheten kräfver den s. k. första revisionens förläggande till det centrala förvaltningsverket, arméförvaltningen, all tanke på att der anställa f. d. intendenturtjenstemän såsom revisorer, på sätt i förslaget åsyftas, helt och hållet öfvergifvas. Hvad skulle nemligen eljest blifva följden? Förutom det att detta slags revisorer skulle sakna den för en ingående författningskänedom och författningstillämpning oundgängliga vanan vid djupare studier, som en akademiskt bildad tjänsteman varit i tillfälle att under sin studietid förvärfva, komme de att ej allenast derigenom, utan än mer genom den för dem obeckligt stängda vägen till vidare befordran, bilda en särskild tjänstemannaklass, utan den eggelse till nit och drift i göromålen och det begär efter förvärfvande af ökade insigter, som deremot måste förutsättas hos dem, som genom ådagalagd skicklighet och förtjenst i sin tjensteutföring med rätta hoppas just på framtida befordran. Dessutom kunde ej dessa revisorer under semestertid eller vid annat förfall för öfverordnade användas såsom dessas vikarier, hvilket skulle medföra synnerliga svårigheter för åtskilliga tjensters upprätthållande i dylika fall. Och huru komme icke måhända denna klass af revisorer att mången gång rekryteras med regementsintendenter, som befunnits mindre användbara för den praktiska intendenturtjensten eller kanske i denna befunnits uttjenta och på grund af mer eller mindre ömmande förhållanden anses böra beredas bättre pensionsförmåner på gamla dagar, såsom ändock dugliga till revisionsarbete.

Revisorstjensterna i arméförvaltningen böra därför, såsom förut anförts, besättas med akademiskt bildade tjänstemän, i likhet med den öfriga civila personalen inom embetsverket.

Hvad som dessutom synes böra i väsentlig mån upphjelpas, är

den synnerligt ringa ordinarie kanslipersonal, hvarmed förslaget velat förse intendenturstyrelsen, d. v. s. de sammanslagna intendents- och civila departementen, nemligen en sekreterare och en registrator. Ehuru man måste medgifva, att anställandet af en registrator derstädes är en synnerligt välbetänkt åtgärd — arméförvaltningens samtliga departement hafva hittills allt sedan år 1865 fått åtnöja sig med diariiförande e. o. tjänstemän (amanuenser), hvilka, till stort men för ärendenas handläggning, rätt ofta ombytts för längre eller kortare tid — ty det måste väl vara själfklart, att den tjänsteman inom ett centralt embetsverk, som skall föra dess diarium med dithörande register, bör, om någon, hafva fast anställning, så måste det å andra sidan i högsta grad förvåna, att man kunnat anse *en* sekreterare vara i stånd att bestrida och ansvara för de ökade göromål, som ett af den nuvarande arméförvaltningens 2:ne största och med ärenden mest öfverhopade departement sammansatt embetsverk skulle af honom kräfva. Till stöd för denna åsigt må kunna anföras, att sekreteraregöromålen ensamt å intendentsdepartementet numera visat sig så betungande, att två der anställda sekreterare i sina bästa år på kort tid af öfveranstängning, såsom det finnes all anledning antaga, fått sin helsa bruten till den grad, att den ene afgått med döden, den andra blifvit för längre tid, måhända för alltid, otjänstbar. Huru skall det då gestalta sig, när det civila departementets mångahanda ärenden läggas dertill? Vid sekreterarens sida måste därför ställas åtminstone två notarier — hvaraf dock den ena borde ega juridisk bildning för att tillika kunna tjänstgöra såsom embetsverkets juridiska ombudsman — med aflöning såsom första gradens tjänstemän och med skyldighet att äfven ansvara för protokollsföring och för uppsättning och expedition af utgående skrivelser, enligt behörig fördelning emellan sekreteraren och dem.

*Kassa- och
räkenskaps-
väsendet.*

En af de med den nuvarande förvaltningsorganisationen förknippade olägenheterna, nemligen penningemedlens rekvirerande från och redovisande inför flera myndigheter — hvarmed torde afses arméförvaltningens fyra olika departement — anser förslaget kunna undanrödjas genom den deri ifrågasatta organisationen af den centrala förvaltningen.

Hvart och ett af arméns truppförband skulle nemligen genom fördelningsintendenturerna förskottsvis rekvirera alla behöfliga penningemedel från intendenturstyrelsen — ett sådant requisitionssätt är redan nu anbefaldt med afseende å förskottsmedels rekvirerande från den nuvarande arméförvaltningen — och sedermera redovisa dem, afförda under vederbörliga anslagstitlar, inför fördelningsintendenturerna — truppförbandens räkenskaper gå ju redan nu genom dessa intendenturer —

hvilka, sedan de vid dem anställda revisorerna granskat dessa redogörelser, skulle insända desamma till intendenturstyrelsen för att derstädes behörigen bokföras. Beträffande medelsbehovet för artilleri- och fortifikationsstyrelserna äfvensom för staber, corpser, skolor, verk och inrättningar m. m., hörande till landtförsvaret, men stående utom fördelningsförband, skulle för dem erforderliga medel jemväl reqvireras från intendenturstyrelsen samt, med undantag af artilleri- och fortifikationsstyrelsernas och dem underlydande anstalters, inför densamma redovisas. Sistnämnde styrelser och anstalters räkenskaper skulle deremot granskas af vederbörande styrelses revision och derefter öfverlemnas till intendenturstyrelsen för bokföring.

Får man taga förslaget på orden, skulle således *alla förskottsmedel*, som äro behöfliga vid arméns truppförband, genom fördelningsintendenturerna reqvireras hos intendenturstyrelsen och följaktligen äfven sådana för dessa truppförband erforderliga förskottsmedel, som afse utgifter, hvilkas behörighet bör vara beroende på artilleri- eller fortifikationsstyrelsens pröfning. Detta innebär ju en orimlighet, så vidt icke requisitionshandlingarne före anvisningen af förskottsmedlen göras till föremål för dessa styrelser pröfning. Sådant torde emellertid vålla onödig tidsutdrägt. Att erforderliga förskottsmedel för de artilleri- och fortifikationsstyrelserna enbart underställda myndigheter och anstalter skulle med förbigående af dessa styrelser reqvireras hos intendenturstyrelsen kan väl deremot ej rimligtvis vara förslagets mening.

Och huru skulle det komma att gestalta sig med bokföringen hos intendenturstyrelsen af de redovisade kostnaderna, som afse artilleri- och fortifikationsstyrelsernas egna och dem enbart underställda myndigheters och anstalters utgifter, hvilka först efter föregående granskning hos dessa styrelser skulle till intendenturstyrelsen för bokföring öfverlemnas? Den skulle, på samma sätt som bokföringen af de räkenskaper, hvilka vore afsedda att granskas af fördelningsrevisorerna, enligt hvad i arméförvaltningens underdåniga utlåtande framhållits, i betänkelig grad fördröjas, hvarigenom än ytterligare komme att äfventyras bokslutets försenande samt möjligheten af hufvudbokens upprättande inom därför föreskrifven tid. Och än större svårigheter i alla dessa hänseenden skulle naturligtvis uppstå, om, hvilket ej kan vara omöjligt, endera af dessa styrelser eller kanske begge i en framtid icke komme att förblifva under samma tak som den nya arméförvaltningen.

Häraf torde framgå lämpligheten, att ej säga nödvändigheten, deraf, att artilleri- och fortifikationsstyrelserna bära sjelfva omedelbart handhafva förvaltningen af dem tilldelade statsanslag och sålunda äfven be-

sluta om erforderliga förskottsmedels anvisande och utanordnande ej allenast åt dem enbart underlydande myndigheter och anstalter, utan äfven åt underställda förvaltningsmyndigheter vid arméns truppförband, samt tillika sjelfva omedelbarligen redovisa berörda statsanslag genom affattandet af egna hufvudböcker, åtföljda af behörigen granskade verifikationer. Och detta senare torde lika väl låta sig göra beträffande dessa styrelser, nemligen att omedelbart redovisa en del af 4:de hufvudtiteln, som sådant i alla tider varit möjligt för andra myndigheter, hvilka ock förvalta delar af någon riksstatens hufvudtitel.

Någon fara vid sådant tillvägagående för de af dessa styrelser tillhandahållna medlens sammanblandning hos vederbörande underordnade förvaltningsmyndigheter med den nya arméförvaltningens torde ej heller vara för handen. De myndigheter, som från artilleristyrelsen böra undfå förskottsmedel till afsevärdt större belopp, äro vederbörande tygmästare samt styresmännen för verkstäder och fabriker, med hvilka arméförvaltningen icke kan komma att hafva det ringaste att skaffa, hvaremot regementsförvaltningarna endast i ringa mån behöfva från denna styrelse förses med förskottsmedel och i alla händelser till jemförelsevis obetydliga belopp. Fortifikationsstyrelsen åter har hufvudsakligen att tillhandahålla fortifikationsbefälhafvare och kommandanter med förskottsmedel till större belopp, men deremot numera icke, sedan ved- och ljusmålen öfvertagits af intendentsdepartementet och sålunda komma att framdeles handläggas af den nya arméförvaltningen, har anledning att förse regementsförvaltningarna med några förskottsmedel, om ej möjligen för byggnadsarbeten.

Då i alla händelser förbemälda styrelser och arméförvaltningen komma att hädanefter blifva hvar för sig sjelfständiga embetsverk, lära någon sammanblandning af deras kassor hos ortmyndigheterna icke vidare ifrågakomma, äfven om hos samma myndighet hvardera skulle behöfva i undantagsfall eller för kortare tid bilda en kassa för utgifters bestridande, då dessa kassor, enligt sakens natur, måste hållas vida mera strängt åtskilda än nu möjligen på ett eller annat håll varit händelsen beträffande de fyra departementens kassor.

Förskott till underordnade förvaltningsmyndigheter, yttras i förslaget vidare, lära ej kunna undvikas; och detta är af mångårig erfarenhet inom arméförvaltningen till full evidens bevisadt. Men huruvida de skola kunna nedbringas till det minsta möjliga mera hädanefter än hittills genom att låta dem beräknas månadsvis — hvilket icke blott *delvis*, såsom förslaget förmenar, utan *nästan uteslutande* redan eger rum hos arméförvaltningen sedan mer än tio år tillbaka, åtminstone å intendents- och civila departementen, som torde tillhandahålla största

delen af utgående förskottsmedel — det lärer ytterst bero på ett kraftigt biträde af fördelningsintendenturerna, i hvilkas händer det numera blifvit lagdt att i första hand ingå i granskning af de dem underställda truppförbands uppgifter å de månatliga behofven af förskottsmedel.

Deremot torde större skada än gagn i flera hänseenden åstadkommas genom den *bättre kontroll* öfver förskottsmedlen, som man onligt förslaget trott sig finna »genom att införa månatliga redovisningar för alla de utgifter, som verkligen blifvit bestridda, i stället för de nuvarande redovisningarne, som uppgöras kvartals- eller årsvis för alla de utgifter, hvilka rätteligen tillhöra samma kvartal», (hvilket icke är sant i vidsträcktare mån, än att man fordrat, att i 4:de kvartalets redogörelser skulle i möjligaste mån afföras och verificeras årets återstående utgifter för föremålet för redogörelsen), »eller år», (hvilket deremot är nödvändigt), »äfvén om desamma delvis ej kunna liqvideras förrän någon tid efteråt». Ty månatliga redovisningar af utgifterna, åtminstone vid de icke garnisonerade truppförbanden, såsom exempelvis för så väsentliga ändamål som för munderings- och mötesunderhållet, skulle, då utgifterna för detta underhåll icke äro jemnt fördelade på årets tolf månader, utan äro koncentrerade endast till vissa månader af året med möjligen en och annan utgift i öfrigt strövis då och då, väsentligen försvara öfversigten af utgifterna och ingalunda underlätta kontrollen rörande deras behörighet. Deremot synes redogörelserna öfver aflöningen vid hela armén, såvidt denna utgår från anslaget till aflöning och rekrytering m. m., samt öfver utgifterna vid den garnisonerade armén för förplägnad, fourragering och kanske äfvén beklädnad lämpligen kunna affattas månadsvis, möjligen ock för de under större delen af året sammandragna olika skolorna. Men att göra detta redovisnings-sätt till regel anse undertecknade ingalunda kunna tillstyrkas. Den egentliga vinsten med denna anordning torde få anses ligga deri, att hopandet af verifikationshandlingar hos underordnade förvaltningsmyndigheter kunde derigenom undvikas, hvaremot å andra sidan genom samma anordning bokföringsarbetet hos centralmyndigheten komme att i väsentlig mån stegras.

För kontrollen öfver förskottsmedlen finnas andra och lämpligare utvägar, och de hafva icke heller hittills lemnats obegagnade. Genom af vederbörande förvaltningsmyndigheter kvartalsvis affattade kassaräkningar, som insändts till intendentsdepartementet, och dem motsvarande kassarapporter till de öfriga departementen hafva dessa utöfvat nödig kontroll i sagda hänseenden, hvartill må kunna läggas oförberedda inventeringar af dessa myndigheters kassor. Och om än orättrådiga

intendenturtjenstemän någon gång kunnat gäcka de kontroller, som sålunda stått till buds, synes detta beklagliga förhållande ej vara bättre förebyggt inom andra förvaltningsområden, i trots af de noggrannaste kontroller. Mest borde dock härutinnan ankomma på fördelningsintendenturerna, som äro i tillfälle att på nära håll och när som helst undersöka och kontrollera hithörande förhållanden.

Emot riksbankens öfvertagande af den landtränterierna nu åliggande skyldigheten att tillhandahålla de underordnade förvaltningsmyndigheter, hvilka äro förlagda å orter, der denna bank eger kontor, de för utgifternas bestridande erforderliga penningmedlen är ingenting att invända. Till riksbankens hufvudkontor torde dock icke kunna hänvisas andra fordringsegare än de, som hafva att lyfta betydligare penningbelopp, icke gerna löntagare inom eller utom arméförvaltningen eller pensionärer af arméns manskap, ej heller andra personer som hafva att uppbära mindre belopp.

De utgifter, som Kongl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande ännu hafva att utförver förskottsmedel sjelfva eller genom kronobetjeningen utbetala för landförsvarets räkning, synas undertecknade böra om möjligt bestridas af vederbörande förvaltningsmyndigheter, hvaremot länsstyrelserna lära fortfarande skola taga befattning med anordnandet af inqvartering för tågande trupper och kronoskjuts m. m., hvartill de militära myndigheterna i vårt land sakna befogenhet.

I fråga om kassakontorets umbärlighet kunna vi icke dela de i förslaget derom uttalade åsigter. De göromål, som enligt detsamma skulle frångå detta kontor och dess redan nu »föga ansträngda tjenstemän» genom den föreslagna anordningen med riksbanken såsom förmedlare af penningförsändelser, upphörde redan med landtränteriernas öfvertagande af skyldigheten att tillhandahålla vederbörande förvaltningsmyndigheter nödiga penningmedel. Men likasom åtskilliga förvaltningsmyndigheter hittills ej kunnat hänvisas till något landtränteri för att få sitt medelsbehof fylldt, komma för framtiden ej heller vissa af dessa myndigheter att kunna genom riksbankens förmedling fördes med erforderliga penningmedel, hvadan för såväl dessa myndigheter som ock för en del fordringsegare, som ofvan omförmåls, såsom löntagare, pensionärer af arméns manskap, äfvensom ock för ifrågakommande större liqvider af den beskaffenhet, att beloppen skola till ett flertal personer utbetalas i mindre poster, ett kassakontor torde fortfarande hos arméförvaltningen blifva behöfligt. Och det är ej heller nog med utfärdandet af anvisningar på riksbanken beträffande enskilda fordringsegare. Derå af dessa lemnadt qvitto behåller banken såsom

sin verifikation. För att embetsverket, som egentligen skall liqvidera och verificera utgiften, äfven derå må erhålla nödig qvittens, måste en invisning eller s. k. anordning å beloppet jemväl af embetsverket utfärdas å dess kassa, å hvilken invisning fördenskull ock erfordras qvittens. Denna sålunda qvitterade invisning utgör sedan tillika med den handling, hvarå beslutet om beloppets utanordning tecknas, den för embetsverket behöfliga verifikationen öfver utgiften.

Att, såsom förslaget åsyftar, belasta en af arméförvaltningens bokhållare med de bestyr, som nu åligga krigskassören, är en ren orimlighet och vittnar om bristande kännedom både om det betydande arbete, som skall af embetsverkets blifvande tvenne bokhållare utföras och som kommer att helt och hållet upptaga deras tid — nemligen ej allenast den bokföring af utgifter och extra inkomster å 4:de hufvudtitelns flesta anslag, fördelade i otaliga större och mindre poster, hvilken påkallas af anslagens redovisning inför statskontoret och kammarrätten, utan jemväl förandet af en del hjälpböcker, såsom anordnings- och liqvidböcker samt särskilda liqvider, utvisande behållningarne å munderingsmedlen vid de icke garnisonerade truppförbanden samt de garnisonerade truppförbandens hos arméförvaltningen inestående behållningar å anslagen till beklädnad, till kaserninventarier och sängservis m. m. och till hästsjukvård och skoning m. m., och hvilka liqvider, hvars förande är nödvändigt, för att arméförvaltningen skall kunna utröna, huru mycket af den å ett statsanslag befintliga behållningen kan vara för arméförvaltningen disponibel eller utgöras af truppförbandens egna reservationer, blifva talrikare, ju mera åsigtten om anvisande åt förvaltningsmyndigheterna af reservationsanslag för vissa ändamål kan vinna tillämpning — samt om de ganska tidsödande och ansvarsfulla, om ock ej synnerligen »ansträngande» bestyr, som nu åligga krigskassören, såsom dagliga besök i riksbanken såväl för uttagning af erforderliga medel för utbetalningar som för insättning af medel, hvilka inlevereras till arméförvaltningen, hvilket allt han måste sjelf ombesörja, vidare att när som helst under tiden för kassans öppenhållande vara beredd på utbetalningar till fordringsegare, vare sig i kontant eller genom anvisningar på riksbanken, samt i öfrigt att besörja oundgängliga penningförsändelser och uppköpa därför erforderliga vaxlar och verkställa behörig kassabokföring. Härtill kommer den tid, som åtgår för den dagliga kassakontrollen vid kassans stängande och för den anbefalda veckoinventeringen af kassan. Till allt detta erfordras uppenbarligen en särskild tjänsteman. Vi hålla dock före, att den blifvande kassören i den nya arméförvaltningen bör kunna åtnöjas med första

gradens lön, dock med tillägg af ett lämpligt belopp såsom »missräkningspenningar», förslagsvis nu åt krigskassören anvisade 500 kronor.

Bokföringen af 4:de hufvudtiteln, säges slutligen i förslaget, har under en följd af år varit föremål för anmärkningar från statsrevisörernas sida. Detta är nog en beklaglig sanning, om den än må kunna förklaras dermed, att någon enhetlig ledning af denna tjenstegren icke stått att vinna med arméförvaltningens nuvarande organisation. Ty den tjensteman, bokslutskamereraren, som skolat leda och öfvervaka bokföringsväsendet, har dertill saknat all befogenhet. Han har endast haft att på god tro sammanfatta hufvudboken i enlighet med de uppgifter, de under de särskilda departementen lydande bokhållarne till honom, enligt gifna föreskrifter, aflemnad, men någon myndighet öfver dem har icke tillkommit honom. Annorlunda torde hädanefter förhållandet blifva, då bokhålleriet sammanföres på ett ställe och såsom bokhållarnes närmaste förman komme att, om vårt förslag i ämnet vinner gillande, fungera just den å katedralbyrå till anställning afsedda bokslutskamereraren, hvilken dervid bör hafva till uppgift, bland annat, att tillse och öfvervaka, det likformighet i bokföringen iakttages.

Mycket beror ju ock på beskaffenheten af det hufvudboksformulär, som för den nuvarande arméförvaltningen nådigst anbefalts till efterrättelse. Otvifvelaktigt är, att detta formulär fortfarande kan vinna tillämplighet. Men dertill torde dock erfordras dess komplettering med åtskilliga de olika hufvudkontona verifierande sammandrag eller möjligen hjälpböcker, hvarom allt det likväl ej lärer tillkomma oss att ingå i närmare yttrande, då »särskild person fått i uppdrag att uppgöra förslag till nytt bokföringssätt», ett numera afgifvet förslag, hvaröfver arméförvaltningen å intendents- och civila departementen hafva att sig utlåta.

Innan vi nu öfvergå till ett närmare formulerande af vårt förslag till den blifvande arméförvaltningens organisation, torde med några ord böra angifvas den för detta embetsverk enligt vår åsigt erforderliga personal, som icke redan i det föregående af särskilda anledningar närmare vidrörts.

Vidkommande då först militärbyråns personal, skulle chefen för denna byrå vara militär eller civilmilitär af regementsofficers grad eller rang och, i likhet med den nuvarande intendenten å intendentsdepartementet, åtnjuta enahanda tjänsterang och aflöning som civil byrå-

chef. Under honom skulle tjänstgöra en byråintendent och en byrå-assistent, begge befordrade ur armén eller intendenturcorpsen, den förra med enahanda aflöning som 2:dra gradens, den senare som 1:sta gradens tjänstemän, och såsom adjutant en i tjänst på armén varande officer med arfvode af 1,200 kronor å arméförvaltningens stat för handläggning af, bland annat, ärenden rörande arméns skjutbanor, samt dessutom eventuellt ur armén eller intendenturcorpsen beordrad personal såsom e. o. assistenter eller e. adjutanter.

Såsom redan nämnts, skulle de tre civila byråerna i den nya arméförvaltningen stå under hvar sin chef, hvartill afsåges de i den nuvarande arméförvaltningen hittills anställda tre krigsråden. Ty om än, genom artilleri- och fortifikationsdepartementens ombildning till styrelser med militära byråchefer, de göromål, som hittills ålegat den för dessa departement hittills gemensamma civila byråchefen, krigsrådet, komme att af nyss nämnda militära byråchefer öfvertagas, — hvilket ock föranledt, att i förslaget ifrågasattes indragandet af ett krigsråds-embete, — måste dock, då, i följd af revisionens bibehållande jemväl vid den nya arméförvaltningen, en revisionsbyrås upprättande derstädes blifver oundgänglig, såsom chef för denna byrå med dess synnerligen rika arbetsfält anställas ett krigsråd, som äfven vore afsedd att öfvertaga den ej obetydliga detalj, hvilken enligt § 40 i gällande nådiga instruktion för den nuvarande arméförvaltningen ålegat kamereraren å civila departementet att *i byråchefes ställe* föredraga, nemligen alla ärenden rörande pensionering af arméns manskap, tilläggande af svärds-medalj-pensioner och utbetalande af nådigst beviljade gratifikationer åt befäl och manskap. Då härtill kommer, att denne kamererare jemlikt nådigt bref af den 30 december 1885 dessutom haft sig ålagdt att, enär byråchefen å civila departementet, till följd af ärendenas högst betydande antal, endast med stor svårighet kunde medhinna den på honom hvilande föredragnings-skyldighet och sålunda behöfde beredas lindring derutinnan, *i byråchefes ställe* föredraga de öfriga i departementet förekommande ärenden, hvilka i sådant afseende af chefen för detta departement honom anvisades, kan således med fog sägas att han faktiskt till väsentlig del haft byråchefes åligganden, — en nödfallsåtgärd, som betingades af ett tidigare indragande af ett förut å detta departement befintligt krigsrådsembete, — hvilket allt äfven skäligen synes kunna motivera behöfligheten af ytterligare ett krigsråd i den nya arméförvaltningen, utöfver de tvenne krigsråd, som ansetts tillfyllestgörande i den tillämnade intendenturstyrelsen.

Detta oaktadt torde de å nuvarande intendents- och civila departe-

menten anställda tre kamererarne jemväl blifva behöfliga i den nya arméförvaltningen. Ty chefen för revisionsbyrån behöfver nödvändigtvis till sitt biträde och såsom närmaste förman för revisionspersonalen en kamererare, hvarförutom denne borde, på sätt redan antydts, ansvara för den ytterst vigtiga medelsstatistikens bearbetande.

Den nuvarande kamereraren å intendentsdepartementet har redan för närvarande en synnerligen dryg arbetsdetalj och komme, då han hädanefter jemväl skulle såsom kamererare å kameralbyrån öfvertaga en del af de kamereraren å det nuvarande civila departementet åliggande kamereraregöromål, sålunda omöjligen blifva i stånd att tillika vara närmaste förman för bokhållarne samt att uppgöra arméförvaltningens hufvudbok och fullgöra öfriga bokslutskamereraren nu åliggande göromål. Anställandet af en bokslutskamererare å samma byrå blifver således fortfarande oundgängligen af nöden, helst som ock han tillika borde öfvertaga en del af de kamereraren å civila departementet åliggande kamereraregöromål samt dessutom ansvara för upprättandet årligen af liggaren öfver riksstatens 4:de hufvudtitel.

Bokhålleriet i samma byrå synes deremot skäligen kunna medhinnas af de två bokhållare, som förslaget åsyftat skola anställas i den tillämnade intendenturstyrelsen, dock under uttryckligt förbehåll, att en särskild kassör varder å byrån anställd, af skäl som här förut andragits.

Det för intendenturstyrelsen och arméfördelningarne erforderliga antalet revisorer har i förslaget beräknats till sju, nemligen en för sagda styrelse och en för hvarje arméfördelning. Detta antal lär äfven blifva erforderligt för den nya arméförvaltningen, derest behörig och fullständig granskning af den mängd räkenskaper och räkningar, som skall dit ingå, må kunna medhinnas inom därför anslagen tid, då i betraktande tages, att, oaktadt motsvarande revisionsarbete nu bedrifves å intendentsdepartementet af två ordinarie revisorer och en extra revisor samt två ordinarie amanuenser och en extra amanuens — hvar och en af dessa amanuenser med skäligen dryg revisionslott — och å civila departementet af två ordinarie revisorer, tre amanuenser och en biträdande revisionsamanuens samt man dessutom å båda departementen nödgats för revisionsarbete å eget ansvar i vidsträckt mån anlita disponibla e. o. tjänstemän mot särskild ersättning, åtskilliga räkenskaper ändock måst årligen från dessa departement till kammarrätten aflemnas, hvilkas granskning, i trots af det mest energiska arbete, omöjligen kunnat medhinnas. Antagligt är dock, att revisionsarbetet må kunna hinna verkställas af sex revisorer, i an-

seende till möjligheten af ärendenas jemnare fördelning emellan en på en enda byrå sammanförd revisionspersonal än nu kan vara händelsen, helst om, såsom hittills, åt de amanuenser, som kunna varda byrån tilldelade, uppdrages revisionsarbete på eget ansvar.

Dessutom torde, genom tillkomsten af en revisionsbyrå i den nya arméförvaltningen, det för intendenturstyrelsen knappt tillmätta antalet vaktbetjente, en förste vaktmästare och två vaktmästare, blifva ändå knappare och därför behöfva tillökas med ytterligare två vaktmästare.

På grund af hvad nu blifvit anfördt angående organisationen af arméns blifvande centrala förvaltningsmyndigheter, få vi i sådant afseende föreslå följande.

Under förutsättning att af den nuvarande arméförvaltningens artilleri- och fortifikationsdepartement bildas *en artilleristyreelse och en fortifikationsstyrelse*, organiserade i hufvudsaklig öfverensstämmelse med föreliggande förslag, dock med den förändring, att dessa styrelser sjelfva böra omhändertaga förvaltningen och redovisningen af de statsanslag, vare sig på ordinarie eller extra ordinarie stat, hvilka äro afsedda att ställas till deras förfogande, skulle genom sammanslagning af den nuvarande arméförvaltningens intendents- och civila departement bildas ett embetsverk, åt hvilket skäligen borde gifvas benämningen *arméförvaltningen* samt anvisas det rum bland rikets styrelse- och förvaltningsverk, som krigskollegiet förut innehade. Den förvaltande myndighet, som för närvarande utöfvas af sist nämnda tvenne departement — med undantag dock af de ärenden, som nu handläggas i intendentsdepartementets sjukvårdsbyrå samt de intendenturcorpsens hufvudstation nu tillkommande åligganden — skulle sålunda öfvertagas af den nya arméförvaltningen, hvilken följaktligen skall under Kongl. Maj:t och chefen för landtförvarsdepartementet hafva högsta uppsigten öfver den del af arméns förvaltning, som hittills lydt under dessa tvenne departement.

Det skall därför åligga arméförvaltningen ej mindre

att, i öfverensstämmelse med gällande författningar, fastställda stater och Kongl. Maj:ts särskilda föreskrifter, förvalta de för landtförsvaret anvisade statsanslag, som icke äro ställda till artilleri- och fortifikationsstyrelsernas förfogande, använda de åt landtförsvaret anslagna, under statskontorets förvaltning ställda kassor och fonder, öfvervaka förvaltningen och kassavården vid truppförbanden och vid de under embetsverket lydande anstalter samt dervid tillse, att en klok hushållning med landtförsvarets medel och materiel eger rum, äfvensom öfver-

vaka förvaltningen af vissa kassor vid landtförsvaret, öfver hvilka embetsverket ej omedelbart förfogar, samt i faststald ordning redovisa för alla embetsverket anförtrödda medel, än äfven

att tillse, det, i mån af tillgängliga medel, intendenturmateriel af alla slag vid såväl truppförbanden som embetsverket underlydande anstalter finnes i för arméns mobliseringsbehof tillräcklig mängd och i fullgodt, författnings- och tidsenligt skick, för hvilket ändamål arméförvaltningen bör ega att, der så befinnes nödigt, efter anmälan till chefen för landtförvarsdepartementet, genom särskilda för tillfället af embetsverket förordnade personer verkställa de extra ordinarie besigtningar, inventeringar och inspektioner, som den finner af omständigheterna påkallad; samt

att verkställa de för vinnande af öfverskådlighet rörande arméns förvaltning behöfliga statistiska utredningar.

Vid förvaltandet af statsanslagen och fonderna bör, såsom hittills varit öfligt, Kongl. Maj:ts nådiga bifall utverkas

till nybyggnadsarbeten, der sådana skola af arméförvaltningen ombesörjas;

till inköp eller försäljning af mark eller fast egendom;

till beställningar utom riket af materiel eller varor, som kunna tillverkas inom riket; samt

till utbetalande af arfvoden eller gratifikationer åt arméförvaltningen underlydande *löntagare*.

Till arméförvaltningens embetsområde skulle följaktligen komma att höra ärenden, som angå

arméns rekrytering, aflöning och underhåll, i den mån sådant åligger staten;

kostnader vid skolor och utbildningskurser för befäl, underbefäl och beställningsmän;

inquarteringsersättningar samt rese- och traktamentskostnader, såvidt de skola bestridas från dertill afsedda särskilda anslag under 4:de hufvudtiteln;

remonteringsväsendet samt legning af exercishästar;

arméns munderingsutrustning, tross samt all annan intendenturmateriel äfvensom derför afsedda förrådsupplag m. m.;

de för arméns centrala intendenturförråd, spannmåls- och fouragemagasin samt kronobagerier afsedda byggnader och inventarier;

ved, ljus och vatten för fästnings- och garnisonsorter;

arméns vapenöfningsfält och skjutbanor samt de exercisfält, med

hvilka det icke tillkommer artilleri- eller fortifikationsstyrelsen att taga befattning;

reglementen för enskilda pensionsinrättningar vid arméns truppförband;

kontrollen i vissa delar öfver Jemtlands roteringskassa och Vestmanlands regementes knektelegomedelskassa;

pensionering och understöd från Vadstena krigsmanshuskassa och invalidhusfonden äfvensom begravningshjelp efter aflidna militärer, der sådan skall af statsmedel utgå;

ersättning af allmänna medel för postförsändelser från embetsmyndigheter under landtförsvarsdepartementet;

räkenskaps- och kassaväsendet såväl vid arméförvaltningen som vid armén och de arméförvaltningen underlydande anstalter;

revisionen af de räkenskaper och räkningar, som skola till arméförvaltningen ingå från armén och arméförvaltningen underlydande anstalter eller från leverantörer m. fl.;

tillsynen öfver arméförvaltningens arkiv;

upprättandet årligen af liggare öfver anslagen å riksstatens 4:de hufvudtitel; samt,

gemensamt med kammarkollegiet,

allmänna frågor rörande indelnings- och roteringsverket för armén, tvister om ryttare- och soldattorps byggande, underhållande och skötsel samt syner derå äfvensom om ryttares och soldaters lön eller annan rättighet, i hvilka frågor dock endast underdåniga utlåtanden till Kongl. Maj:t afgifvas.

Arméförvaltningens styrelse utgöres af en chef, militär eller civil, med tjensterang lika med cheferna för kammarrätten och kammarkollegium, samt fyra ledamöter såsom chefer, hvar för sin byrå, nemligen en för *militärbyrån*, en för *kanslibyrån*, en för *kameralbyrån* och en för *revisionsbyrån*, af hvilka chefen för militärbyrån skall vara militär eller civilmilitär med samma tjensterang som krigsråd samt benämnas efter sin militära titel, de öfriga skola vara civila embetsmän och benämnas krigsråd.

Under *militärbyrån* skulle höra de centrala intendenturförråden m. fl. anstalter och i densamma handläggas de ärenden, som angå dessa förråd och anstalter, arméns beklädnad och utredning af alla slag, med dithörande persedelrequisitioner, persedelanordningar och bokföring samt statistiska utredningar, arméns vapenöfningsplatser och skjutbanor, inqvartering in natura, remonteringsväsendet och legning af exercishästar, kasernutredning samt ved, ljus och vatten för fästnings- och garnisons-

orter m. m., allt såvidt icke dessa ärenden röra dit hörande räkenskapsväsende eller anordning af penningmedel, samt dessutom frågor rörande anställning, tjänstledighet, förordnanden, befordringar eller afsked för militärbyråns eller ofvan nämnda förråds- m. fl. anstalters personal.

Förutom chefen, utgöres personalen å denna byrå af en byråintendent, en byråassistent samt en adjutant äfvensom eventuelt af ur armén eller intendenturcorpsen till tjänstgöring såsom e. o. assistenter eller e. adjutanter beordrad personal.

Kanslibyrån är afsedd att handlägga organisationsfrågor samt frågor rörande nya författningars utfärdande eller redan befintligas ändring, förklarande eller upphäfvande, cirkulär eller allmänna föreskrifter, som det tillkommer arméförvaltningen att utfärda, besvär, som hos arméförvaltningen anföras öfver underordnade myndigheters beslut, reglementen för enskilda pensionsinrättningar vid arméns truppförband, afskrifningsfrågor, arméförvaltningens arbetsordning, embetsberättelse och årsberättelse, frågor rörande arméförvaltningens arkiv, kongl. remisser, som ej af chefen tilldelas annan byrå, samt i öfrigt alla de ärenden, som icke enligt sin beskaffenhet tillhöra de öfriga byråernas handläggning. Till denna byrå höra äfven frågor rörande anställning, tjänstledighet, förordnanden, befordringar, — undantagandes återbesättande af ledig ledamotsplats, — placeringar eller afsked för de civila byråernas personal och arméförvaltningens vaktbetjente samt rörande civila tjänstemäns och nyss nämnda vaktbetjentes fel och försummelse i tjänsten.

Förutom det krigsråd, som skall vara chef för byrån, utgöres dess personal af en sekreterare, två notarier, deraf den ena tillika skall vara embetsverkets juridiska ombudsman, en registrator och aktuarie samt amanuenser och e. o. tjänstemän. Under denna byrå lyda äfven embetsverkets vaktbetjente, bestående af en förste vaktmästare och fyra vaktmästare samt extra vaktbetjente.

Till kameralbyrån skulle höra alla ärenden rörande kassa- och räkenskapsväsendet med dit hörande requisitioner, medelsanordningar, bokföring och bokslut, arméns rekrytering och aflöning, inqvarteringsersättningar, samt rese- och traktamentskostnader, ersättning för postförsändelser, upprättandet årligen af liggare öfver riksstatens 4:de hufvudtitel, den för Riksdagens revisorer afsedda berättelse, dispositioner af de för amanuenser, vikariatsersättning, gratifikation och tillfälliga biträden samt renskrifningskostnader äfvensom de för skrifmaterialier, expenser, ved och belysning m. m. anvisade medel, leveransräkningar m. m.

Personalen å denna byrå utgöres af, förutom krigsrådet, två kame-

rerare, — deraf den ene skall vara bokslutskamererare, — två bokhållare, en kassör, samt amanuenser och e. o. tjänstemän.

Å revisionsbyrån skulle verkställas all räkenskapsrevision och kontrollen öfver Jemtlands roteringskassa och Vestmanlands regementes knektelegomedelskassa samt handläggas ärenden rörande pensioneringen från Vadstena krigsmanshuskassa och invalidhusfonden, begrafningshjelp efter affidna militärer, der sådan skall af statsmedel utgå, medelsstatistiken, anmärknings- och balansmål samt af anmärkningsmålen föranledda besvärsmål m. m.

Personalen å denna byrå utgöres af, förutom krigsrådet, en kamererare och sex revisorer samt amanuenser och e. o. tjänstemän.

Af Kongl. Maj:t utnämnas och förordnas

embetsverkets chef,

chefen för militärbyrån och krigsråden, på förslag af embetsverkets chef,

byråintendenten, sekreteraren och kamrerarne, på förslag af arméförvaltningen.

Öfriga ordinarie tjänstemän inom arméförvaltningen äfvensom e. o. tjänstemän och amanuenser, tillfälliga biträden och vaktbetjente antagas af arméförvaltningen, med iakttagande, i hvad angår e. o. tjänstemän, att dessa förut skola hafva genomgått särskildt föreskrifven utbildningskurs vid truppförband eller centralt förråd.

Arméförvaltningens chef skall vara Kongl. Maj:t ansvarig för göromålsens jemna och ändamålsenliga gång. Han eger i alla ärenden, med undantag af dem, som här nedan omförmälas, ensam beslutanderätt och bör noga tillse, att de åligganden, som enligt särskildt utfärdad arbetsordning, en hvar af arméförvaltningens embets- och tjänstemän tillhöra, blifva med nit och drift fullgjorda, så att alla ärenden behörigen och så skyndsamt som möjligt afgöras och expedieras. Honom tillkommer ock att fördela de inkommande ärendena efter dessas art och beskaffenhet mellan byråerna till handläggning och föredragning, äfvensom att reglera den embets- och tjänstemännens tillkommande semester så, att hinder för göromålsens oafbrutna gång deraf icke uppstår. Dessutom åligger det honom, då han anser sådant nödigt och hans öfriga göromål det medgifva, att sjelf, efter föregången anmälan hos chefen för landtförsvarsdepartementet, genom inspektion taga personlig kännedom om tillståndet af kronans landtförsvaret tillhörande, under arméförvaltningen lydande förråd och annan egendom samt tillse, huru underordnade förvaltningsmyndigheter utföra sina åligganden och tillämpa gifna föreskrifter. Dervid har han att begagna erforderligt biträde, och

utgår för sådan förrättning, när den eger rum annanstädes än i hufvudstaden, reseersättning och dagtraktamente enligt resereglementet.

Ärenden, hvilka skola samfäldt behandlas och afgöras, äro de, som angå

Arméförvaltningens organisation och arbetsordning, dess embetsberättelse öfver inkomna ärenden och deras handläggning samt dess årsberättelse öfver förvaltningen i allmänhet och de bestådda anslagens användande;

nya författningars utfärdande eller redan befintligas ändring, förklaring eller upphäfvande;

kungörelser, cirkulär eller allmänna föreskrifter, som det tillkommer arméförvaltningen att utfärda;

räkenskapers form och uppställning;

extra ordinarie afskrifningsfrågor;

besvär, som hos arméförvaltningen anföras öfver underordnade myndigheters beslut;

tillsättning, placering och afskedande af embetsverkets ordinarie tjänstemän, såvidt sådant tillkommer arméförvaltningen, samt antagande af e. o. tjänstemän, anställande af amanuenser på längre eller kortare tid samt antagande och afskedande af embetsverkets vaktbetjente;

ledighet för embetsverkets tjänstemän, ej öfverstigande sex månader, förordnande för tjänsteman vid vakans, då tillsättning tillkommer arméförvaltningen, samt, då tjänsten tillsättes af Kongl. Maj:t, intill dess nådigt beslut om tjänstens upprätthållande hunnit inhemtas, och vid tjänstledighet, när denna blifvit af arméförvaltningen beviljad;

tjänstemäns och vaktbetjentes fel och försummelse i tjänsten;

andra ärenden, som arméförvaltningens chef anser böra samfäldt handläggas.

I dessa ärendens behandling och afgörande skola deltaga arméförvaltningens chef samt föredraganden och minst två af de öfriga ledamöterna eller, om chefen åtnjuter semester eller eljest icke är tjänstgörande, alla fyra ledamöterna. Uppkommer vid omröstning i dylikt ärende lika röstetal, gälle den mening, chefen biträdt, men i hans frånvaro den mening, som omfattas af föredraganden.

Med anmärknings- och balansmål — s. k. reskontreringsmål deri inbegripna —, hvilka hos arméförvaltningen förekomma, förfaras på sätt särskildt är stadgadt.

I chefens närvaro afgöras de ärenden, som icke skola samfäldt handläggas, af honom uppå föredragning af vederbörande byråchef, hvilken dervid är skyldig att uttala sin mening, med rätt att, om beslutet blifver derifrån afvikande, få densamma i protokollet intagen.

När arméförvaltningens chef åtnjuter semester eller eljest under kortare tid, ej öfverstigande fjorton dagar, är förhindrad att sitt embete förrätta, skall arméförvaltningens embetsverksamhet utöfvas af minst tre tillstådesvarande ledamöter, börande dervid ärendena i vanlig ordning föredragas, och, i händelse af olika åsigter, arméförvaltningens beslut utfärdas i öfverensstämmelse med föredragandens mening, såvidt icke alla fyra ledamöterna deltaga i ärendets behandling, då de flesta rösterna blifva bestämmande, dock att, vid lika röstetal, den mening skall gälla, som af föredraganden omfattas.

I chefens frånvaro må dock icke, såvida ej Kongl. Maj:t för tillfället annorlunda förordnar, lediga tjänster tillsättas i annan ordning än genom förordnanden att dem tillvidare förrätta, ej heller ansvar för fel i tjänsten ådömas — häruti likväl ej inbegripen afstängning från tjänstens utöfning — eller sådana åtgärder vidtagas, som rubba eller förändra de förut för förvaltningen fastställda grunder.

Utgående expedition skall underskrifvas af dem, som i beslutet deltagit och, när chefen varit frånvarande, undertecknas »på arméförvaltningens vägnar»; börande å skrifvelse eller utlåtande till Kongl. Maj:t, då chefen och mer än en ledamot eller endast ledamöter deltagit i ärendets behandling, den ledamot, som varit föredragande, sådant under namnet anteckna, hvarjemte, om i dylikt ärende skiljaktiga meningar förekommit, utdrag af det i ärendet förda protokoll skall skrifvelsen eller utlåtandet bifogas.

Vidkommande öfriga bestämmelser rörande den nya arméförvaltningens embetsbefattning, vederbörande embets- och tjänstemäns specifika åligganden, utöfver hvad derom här förut antydningssvis auförts, tjänstetillsättning, tjänstledighet, förordnanden och afsked samt åtal och ansvar för tjänstefel, torde dessa bestämmelser komma att närmare angifvas i en blifvande instruktion för detta embetsverk, hvartill det ej lärer tillkomma oss att nu afgifva förslag, men vid hvars affattande hufvudsaklig ledning synes kunna hemtas ur nu gällande instruktion för den nuvarande arméförvaltningen, hvarförutom uti vederbörigen utfärdad arbetsordning torde kunna vidtagas vissa förenklingar i ärendenas handläggning, hvarigenom skyndsammare expedition i viss mån synes kunna uppnås samt särskildt embetsverkets chef befrias från en del tidsödande underskrifter, såsom exempelvis å vissa obetydligare skrifvelser, som torde kunna »på befallning» aflåtas af vederbörande byråchefer, å medels- och persedelanordningar, hvilka synas kunna, på sätt med medelsanvisningarne i statskontoret eger rum, underskrifvas af vederbörande byråchef med kontrasignation, i fråga om medelsanord-

ningar, af vederbörande kamererare, i fråga om persedelanordningar, af byråintendenten.

Beträffande det väckta förslaget om intendenturcorpsens omorganisation torde det ej heller tillkomma oss att ingå i vidsträcktare yttrande än hvad redan skett rörande denna corps' förseende med egen chef och förläggandet under honom af den nuvarande intendenturcorpsens hufvudstation, hvilken i sådant fall lämpligen synes kunna organiseras såsom en intendenturstab.

Det torde då allenast återstå att yttra några ord om kostnaderna för den nya arméförvaltningens organisation i enlighet med hvad i sådant afseende här ofvan af oss föreslagits.

Enligt här bifogadt förslag till stat för arméförvaltningen skulle dessa kostnader uppgå till 136,900 kronor. Om dertill läggas slutsummorna af de förslag till stater, som uppgjorts för artilleri- och fortifikationsstyrelserna, eller respektive 20,300 och 16,800 kronor, uppkommer ett sammanlagdt belopp af 174,000 kronor, hvilket, om det jemföres med det ursprungliga anslaget för den nuvarande arméförvaltningen, innan derifrån utbrötos generalintendentens och personalens å militärbyråns aflöningsförmåner, hvilket anslag utgjorde 142,700 kronor, samt sistnämnda anslagsbelopp, såsom vederbör, ökas med dels den andel af förutvarande anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. för arméförvaltningen m. fl. verk, som numera uppförts under anslaget för arméförvaltningen, 12,555 kronor 60 öre, dels med det å anslaget till extra utgifter nådigst anvisade belopp för tillfällig förstärkning af arbetskrafterna å intendentsdepartementet, 3,200 kronor, samt dels med det å sist nämnda anslag och å förenade mötespassvolansfonden anvisade belopp för hyra, ved, ljus, städning och vaktmästare för den hittills för intendentsdepartementet och intendenturcorpsens hufvudstation förhyrda, för framtiden obehöfliga våningen vid nedre Munkbron, 7,100 kronor, eller sammanlagdt 165,555 kronor 60 öre, visar en förhöjning i kostnad af allenast 8,444 kronor 40 öre eller i jemnadt tal 8,500 kronor, oaktadt aflöningen för embetsverkets chef och militärbyråns personal utförts med ett sammanlagdt belopp, hvilket med 9,000 kronor öfverskjuter den summa af 16,900 kronor, som utgjorde generalintendentens och sagda personals sammanlagda aflöning enligt stat intill år 1893, och som då öfverflyttades till intendenturcorpsens stat, — hvilken öfverskjutande aflöningssumma dock motväges af den inbesparade generalkrigskommissarieaflöningen — samt den civila personalen ökats med 2 notarier och 2 revisorer, hvilka likväl

redan under nuvarande förhållanden varit synnerligen behöfliga och för hvilka aflöningen utgör tillsammans 12,000 kronor.

I förslaget till stat för arméförvaltningen har beräknats för amanuenser, flitpenningar (gratifikationer), tillfälligt biträde och renskrifningskostnader ett belopp af 23,000 kronor. Den nuvarande arméförvaltningen förfogar visserligen i sin helhet öfver allenast 26,000 kronor för samma ändamål. Men detta belopp har ock varit synnerligen knappt, i följd hvaraf äfven, i olikhet med i andra centrala embetsverk, de i arméförvaltningen anställda amanuenser, undantagandes de diarieförande, måst åtnöja sig med den knappa aflöningen af 1,000 kronor om året, då deras vederlikar i andra embetsverk uppbära 1,200 à 1,500 kronor om året. Och detta oaktadt har man af arméförvaltningens amanuenser måst, i följd af den ordinarie personalens otillräcklighet, fordra ett synnerligen drygt arbete, hvarförutom det, åtminstone på intendents- och civila departementen, hört till undantagen, att några flitpenningar (gratifikationer) kunnat utdelas till e. o. tjänstemän, ehuru äfven dessas arbetskrafter måst i vidsträckt mån anlitas ej mindre för revisionsarbete, hvarför endast en ringa godtgörelse kunnat dem beredas genom nådigt medgifvande hvarje år att för ändamålet använda uppkomna besparingar å arméförvaltningens aflöningsmedel, än ock för andra kameralgöromål samt å kanslien. Ett sådant missförhållande måste, synes det oss, med nödvändighet afhjelpas, hvarför åt de blifvande amanuenserna i den nya arméförvaltningen bör beräknas ett årligt arfvode af åtminstone 1,200 kronor. Det erforderliga antalet amanuenser synes ej kunna sättas lägre än 12, nemligen 4 å kanslibyrån, deraf 2 till biträde hufvudsakligen åt registratorn och i öfrigt för expeditionsgöromål jemte de två öfriga amanuenserna, som tillika skulle vara behjelpiga vid protokollsskrifning och uppsättning af skrivelser, 2 å kameralbyrån och 6 å revisionsbyrån, deraf 3 till biträde vid revisionsgöromålen och 3 till biträde åt kamreraren för statistiska utredningar samt rullföring öfver pensionstagare af arméns manskap. För aflönande af dessa 12 amanuenser skulle sålunda åtgå 14,400 kronor. Lägges dertill vikariatsersättningar, som torde böra beräknas till omkring 3,200 kronor, återstå följaktligen till gratifikationer, tillfälligt biträde samt renskrifningskostnader allenast omkring 5,400 kronor, som torde föga förslå härtill, om ej, såsom hittills, uppkommande besparingar å aflöningsmedlen få för ändamålet anlitas.

För skrifmaterialier, expenser, ved och belysning m. m. har beräknats allenast 10,000 kronor eller 3,000 kronor mindre, än som beräknats i förslaget till stat för intendenturstyrelsen. Men då det åt

den nuvarande arméförvaltningen i dess helhet anvisade beloppet för samma ändamål utgör allenast 12,555 kronor 60 öre, hvarå således äfven skolat beredas tillgång för bekostandet af skrifmaterialier och bestridandet af expenser för artilleri- och fortifikationsdepartementen, synes, vid det förhållandet att de blifvande artilleri- och fortifikationsstyrelserna, enligt de för dessa styrelser uppgjorda förslag till stater, fått sig anslagna särskilda medel härtill, det nu för den nya arméförvaltningen föreslagna beloppet af 10,000 kronor böra blifva någorlunda tillfredsställande, helst som ej heller hit hörande utgifter för intendenturcorpsens hufvudstation, hvilken enligt vårt förslag ej skulle förläggas till arméförvaltningen, komma att från dessa medel bestridas.

Som emellertid, enligt hvad ofvan angifvits, kostnaderna för artilleri- och fortifikationsstyrelserna samt den nya arméförvaltningen beräknats uppgå till sammanlagdt 174,000 kronor, men såsom tillgång härtill endast förefinnes anslaget för den nuvarande arméförvaltningen, 147,265 kronor, hvarifrån dock bör afgå aflöningen för personalen å den till utbrytning ur arméförvaltningen ifrågakända sjukvårdsbyrån, 8,909 kronor 40 öre, eller 138,355 kronor 60 öre, lärer för fyllande af det felande beloppet, 35,644 kronor 40 öre, förutom återvinnande af det arméförvaltningens ursprungliga anslag frånhända beloppet, 16,900 kronor, ytterligare erfordras 18,744 kronor 40 öre. Sist nämnda belopp torde dock kunna skäligen täckas af den enligt vårt förslag å intendenturcorpsens stat besparade generalintendentslönen, 10,190 kronor, vidare genom fast anvisning af här förut omförmälda, från anslaget till extra utgifter under en följd af år för tillfällig förstärkning af arbetskrafterna å intendentsdepartementet anvisade 3,200 kronor samt genom en af revisionens bibehållande vid arméförvaltningen betingad väsentlig nedsättning af det i förslaget till stat för generalitetsstaten till hyra, eldning, belysning och städning af lokaler, skrifmaterialier och expenser m. m. vid fördelningsexpeditionerna beräknade belopp af 8,000 kronor, helst då i betraktande jemväl tages, att lika litet för dessa expeditioner som för chefsexpeditionerna vid de lägre truppförbanden hittills medgifvits vare sig hyresersättning eller ersättning för eldning, belysning och städning af expeditionslokaler, utan allenast varit anvisadt för bibliotek, expenser m. m. för de sex fördelningsintendenturerna ett belopp af 200 kronor för hvarje, eller tillsammans 1,200 kronor.

Förslag till Stat för Arméförvaltningen.

	Anvisning i kontant.				
	Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Missräkningspenningar.	Summa.	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Chef	8,000	2,800	—	10,800	
Militärbyrå.					
Chef och föredragande	4,400	2,000	—	6,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
1 byråintendent	3,000	1,500	—	4,500	
1 byråassistent	1,800	1,200	—	3,000	Eft. 5 år kan lönen höjas m. 500 kr. o. eft. 10 år m. ytterl. 500 kr.
1 adjutant, arfvode	—	—	—	1,200	
Kanslibyrån.					
Chef och föredragande, krigsråd	4,400	2,000	—	6,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
1 sekreterare	3,000	1,500	—	4,500	
1 notarie, tillika juridisk ombudsman	1,800	1,200	—	3,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1 d:o	1,800	1,200	—	3,000	
1 registrator och aktuarie	1,800	1,200	—	3,000	
Kameralbyrå.					
Chef och föredragande, krigsråd	4,400	2,000	—	6,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
1 kamrerare	3,000	1,500	—	4,500	
1 d:o, bokslutskamrerare	3,000	1,500	—	4,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1 bokhållare	1,800	1,200	—	3,000	
1 d:o	1,800	1,200	—	3,000	
1 kassör	1,800	1,200	500	3,500	
Revisionsbyrå.					
Chef och föredragande, krigsråd	4,400	2,000	—	6,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
1 kamrerare	3,000	1,500	—	4,500	
1 revisor	1,800	1,200	—	3,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
5 revisorer	9,000	6,000	—	15,000	
Till amanuenser, vikariatsersättning, flitpenningar, tillfälligt biträde och renskrifningskostnader	—	—	—	23,000	
Skrifmaterialier, expenser, ved, belysning m. m.	—	—	—	10,000	
1 förste vaktmästare	800	300	—	1,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
1 vaktmästare	500	300	—	800	
3 d:o	1,500	900	—	2,400	
Summa	—	—	—	136,900	

Ann. 1. Om vaktmästare åtnjuter bostad jemte vedbrand, bora, såvida icke dessa förmåner tillkomma honom såsom portvakt eller för andra åligganden utöfver tjensten, desamma till ett värde af 150 kronor inräknas under lönen, hvilken i sådant fall bör utgå för förste vaktmästare med 650 kronor och för vaktmästare med 350 kronor kontant.

Ann. 2. De för arméförvaltningens embets- och tjänstemän samt betjente ifrågakommande ålderstillägg skola utgå från 4:de hufvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg.

Ann. 3. Ved och belysning skall för hela nuvarande arméförvaltningens embetshus bekostas från detta anslag.